

Zoeken naar de juiste instellingen

Herijking gemeentefonds vanuit perspectief van gemeenten
met instellingen en een zwakke bevolkingsopbouw

De gemeente Gennep telt veel inwoners met een verstandelijke beperking. De positie als instellingsgemeente leidt bij de herijking van het gemeentefonds tot een fors nadeel. Het schrappen van verdeelmaatstaven gericht op gezondheid, arbeidsongeschiktheid en aantal Wsw-ers betekent dat een zwakke bevolkingsopbouw in het nieuwe verdeelmodel te weinig wordt gehonoreerd.

Foto op de voorzijde is gemaakt in de keuken van Nieuw Unicum in Zandvoort,
een instelling met verblijf voor mensen met een lichamelijke beperking.
Fotograaf: Koen Suyk, ANP

Zoeken naar de juiste instellingen

Herijking gemeentefonds: het perspectief van gemeenten met instellingen en een zwakke bevolkingsopbouw

Eindrapport

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:

Gemeente Gennep

DATUM

6 november 2021

OPGESTELD DOOR:

Drs. H.M. (Herbert) ter Beek MPM

Drs. M.L. (Michiel) Langman (Impuls Economen)

VOOR INFORMATIE:

Bureau voor Economische Argumentatie | BEA

Adres: Muurhuizen 104
Stad van Cahen
3811 EL Amersfoort
Telefoon: 06 – 430 35 116
E-mail: info@bea.nl
Website: www.bea.nl

Inhoud

Voorwoord	1
1 Managementsamenvatting	2
Kernboodschap in 10 bullets.....	2
Beschouwing.....	3
2 Aanleiding en vraagstelling	4
2.1 Aanleiding.....	4
2.2 Vraagstelling	5
2.3 Leeswijzer.....	6
3 Bijzonder karakter gemeente Gennep erfenis uit verleden	7
3.1 Stichting Maria Roepaan en Sint Augustinusstichting	7
3.2 Veel arbeidsongeschiktheid, Wajong-uitkeringen en Wsw-ers.....	9
3.3 Vergelijkbare gemeenten elders in Nederland.....	13
4 Verdeelmodel doet geen recht aan instellingsgemeenten	15
4.1 Aansluitverschillen tussen geraamde kosten & feitelijke kosten	15
4.2 Grote impact wegvallen maatstaven van IUSD Wmo, IU Wmo en IUSD Jeugd	17
4.3 Korte- en langetermijneffecten van aanwezigheid instellingen	19
5 Herverdeeleffecten Gennep in perspectief	23
5.1 Analyse van grootste winnaars en verliezers	23
5.2 Nadeel Gennep veroorzaakt in sociaal domein en door eigen inkomsten.....	27
6 Sociaal domein	30
6.1 Gennep grootste nadeelgemeente op cluster Wmo	30
6.2 Gennep in top-10 van grootste nadeelgemeente op cluster Jeugdhulp	32
6.3 Gennep levert ook in op het cluster Sociale basisvoorzieningen	34
7 Klassiek domein	36
8 Overige Eigen Inkomsten en OZB	38
8.1 Overige Eigen Middelen (OEM).....	38
8.2 Onroerende zaakbelasting (OZB).....	41
9 Woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet	43
Bijlage I: literatuur en informatiebronnen	46
Bijlage II: overzicht van gesprekspartners	48

Bijlage III: overzicht gemeenten met zorginstellingen	49
Bijlage IV: Gennep vergeleken met referentiegroep	55

Voorwoord

De gemeente Gennep wordt zwaar geraakt door de herijking van het gemeentefonds. De herijking resulteert, uitgaand van het in augustus jl. gepubliceerde verdeelmodel, in een verlies van omgerekend € 150 per inwoner. Gennep is hiermee na Den Haag de gemeente met relatief het grootste nadeel. Het komt voor Gennep neer op een teruggang in de Algemene Uitkering van meer dan € 2,5 miljoen structureel.

Het is voor het college van B&W van Gennep aanleiding te onderzoeken wat nu precies de elementen zijn in het nieuwe verdeelmodel die verklaren waarom juist Gennep met zo'n groot negatief herverdeeleffect te maken krijgt. Aandachtspunt in het beoogde onderzoek vormt ook de vraag of er 'lotgenoten' zijn, oftewel gemeenten die overeenkomen met de gemeente Gennep in bepaalde opzichten en wellicht mede daardoor ook een aanzienlijk financieel nadeel ondervinden.

Bureau voor Economische Argumentatie (BEA) heeft dit onderzoek uitgevoerd in de periode van juli tot en met oktober 2021. Gedurende de looptijd van het onderzoek is door BZK een nieuw verdeelmodel met bijgestelde verdeeleffecten gepubliceerd (op 12 augustus jl.). Daarnaast heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) op 19 oktober jl. zijn eindadvies over de herijking van het gemeentefonds gepubliceerd. Het voorliggende onderzoek baseert zich primair op het door BZK in augustus gepubliceerde verdeelmodel en het bouwt voort op een aantal kritische kanttekeningen van ROB bij dit verdeelmodel.

De voorliggende rapportage is mede gebaseerd op uitgebreide deskresearch en analyses van de verdeeleffecten van het voorgestelde verdeelmodel. Daarnaast hebben gesprekken plaatsgevonden met bestuurders en medewerkers van de gemeente Gennep en is er een ambtelijke brainstormsessie geweest over de vraag wat Gennep nu precies bijzonder maakt in relatie tot de herverdeling van het gemeentefonds. BEA wil de gesprekspartners en deelnemers aan deze sessie graag hartelijk danken voor hun inbreng en Raymond Bergevoet voor de aansturing van het onderzoek vanuit de gemeente Gennep. Een en ander laat onverlet dat het voorliggende onderzoek geheel voor rekening komt van de onderzoekers Michiel Langman en ondergetekende.

Amersfoort, 6 november 2021

Bureau voor Economische Argumentatie
namens deze

Herbert ter Beek
herbert.ter.beek@bea.nl

1 Managementsamenvatting

Kernboodschap in 10 bullets

1. De gemeente Gennep is een **bijzondere gemeente**. De aanwezigheid sinds vele decennia van zorginstellingen met verblijf voor mensen met een verstandelijke handicap (eerst Maria Roepaen en de Sint Augustinusstichting, momenteel de stichting Dichterbij) heeft blijvende invloed op de samenstelling van de bevolking.
2. Benchmarkonderzoek van Berenschot laat zien dat dit resulteert in een **zware werklast** in het sociaal domein. De werklast en daaraan voor de gemeente Gennep verbonden kosten zijn veel groter dan die van gemeenten met dezelfde omvang op de taakvelden Wmo, Werk & Inkomen, Maatschappelijke Opvang en welzijn en Jeugd.
3. De impact van de zwakke bevolkingsopbouw wordt in het voorgestelde verdeelmodel voor het sociaal domein niet gehonoreerd. Het verdeelmodel voor het cluster Wmo bevat geen maatstaven die de **gezondheidssituatie** van inwoners van een gemeente weerspiegelen of de mate van **arbeidsongeschiktheid**.
4. Met name ondervindt Gennep groot financieel nadeel van het integreren van de **IUSD Wmo** en de **IUSD Jeugd** in de Algemene Uitkering, omdat daarmee verdeelmaatstaven als aantal bedden, aantal wajongers en aantal uitkeringsgerechtigden minus bijstandsgerechtigden zijn vervallen. Op deze maatstaven scoort Gennep vanwege de aanwezigheid van een instelling met veel plekken voor zorg met verblijf zeer hoog.
5. De wel in de verdeelmodellen in het sociaal domein opgenomen maatstaven, zoals huishoudens met lage inkomens en laag opleidingsniveau, zijn relevant maar niet specifiek genoeg om de bijzondere bevolkingssamenstelling van Gennep en andere gemeenten met instellingen met verblijf recht te doen.
6. Daarnaast neemt op de clusters Wmo, Jeugd en Sociale basisvoorzieningen de maatstaf **centrumfunctie** veel gewicht in, vanwege de stapeling van problemen in de grote steden. Miskend wordt dat ook andere gemeenten een dergelijke stapeling kennen.
7. De maatstaf centrumfunctie is onlogisch, onnodig en ongewenst. Onlogisch omdat er geen sprake is van een centrumfunctie op de betreffende voorzieningen. Onnodig omdat er maatstaven zijn met een directe link met de problemen die gemeenten ervaren en ongewenst omdat gemeenten met sociale problemen maar zonder centrumfunctie niet gehonoreerd worden.
8. Het grote gewicht voor de maatstaf centrumfunctie verhindert opname van maatstaven die de gezondheidssituatie van huishoudens en de arbeidsongeschiktheid van inwoners weerspiegelen. Het is zaak dit te repareren. De **uitlegbaarheid** en kostengerelateerdheid van het verdeelmodel zijn belangrijker dan geforceerd te streven naar vereenvoudiging en zeer sterke inperking van het aantal verdeelmaatstaven.

9. Gennep is wel bijzonder, maar **niet uniek**. Uit het voorliggende onderzoek blijkt dat er zeker 20 tot 25 gemeenten zijn met net als Gennep één of meer instellingen met verblijf voor mensen met een verstandelijke, zintuiglijke of andere beperking. Voor de meeste van deze gemeenten geldt eveneens dat zij een (soms zeer) groot en niet goed uitlegbaar nadeel hebben op met name de clusters Wmo en Jeugd.
10. De problematiek van een bevolkingsopbouw met veel problemen op het terrein van gezondheid en arbeidsongeschiktheid speelt niet alleen in de instellingsgemeenten. Gemeenten in onder meer **Oost-Groningen** en het oostelijk deel van **Zuid-Limburg** kennen vergelijkbare uitdagingen.

Beschouwing

Het recente advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) plaatst forse kanttekeningen bij het voorgestelde verdeelmodel, met name wat betreft het sociaal domein. Enkele citaten illustreren dat deze **kanttekeningen** fundamenteel zijn:

- “voorstel (van BZK) vertoont patronen die niet uitlegbaar zijn”.
- “overschatting van grootstedelijke kenmerken” in het sociaal domein.
- “onverantwoord zwaar gewicht voor centrumfunctie”.
- “verdeelmodel (voor het sociaal domein) is gericht op uitgaven in het verleden...
- ... niet op risicokenmerken van huishoudens in het heden”.
- “gerede twijfel of de kostenoriëntatie van het verdeelvoorstel voldoende is”.

In zijn briefadvies van 19 oktober jl. aan de minister van BZK over het verdeelmodel geeft ROB aan dat het niet aan de Raad is om goed- of afkeuring aan het voorstel te geven. Inhoudelijk is echter niet mis te verstaan dat de Raad de voorstellen afkeurt. ROB verbindt strenge voorwaarden als het voorstel ondanks grote bezwaren toch wordt ingevoerd:

- Nu: heroverweeg aard en gewichten van maatstaven in het sociaal domein, met name het grote gewicht van maatstaf centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens.
- Bij invoering: vanaf de start een gedegen onderhoudsagenda waarbij de kosten van specifieke groepen gemeenten, zoals instellingsgemeenten, goed in kaart worden gebracht. Dit advies impliceert dat dit onvoldoende gebeurd is vóór invoering van het nieuwe verdeelmodel.
- Vanaf 2026: inzetten op het bekostigen in het sociaal domein op basis van risicofactoren van huishoudens, waarbij de kans dat huishoudens een beroep doen op ondersteuning van de gemeente leidend is.

ROB acht het noodzakelijk dat er nader onderzoek wordt gedaan naar de positie van de zogenoemde instellingsgemeenten. Het huidige verdeelmodel voor het sociaal domein is te grofmazig, legt een te groot accent op stedelijkheidskenmerken en heeft daardoor te weinig oog voor de specifieke uitdagingen en hogere werklast van bijvoorbeeld instellingsgemeenten. Het voorliggende onderzoek kan voor de op te zetten ‘onderhoudsagenda’ een vertrekpunt zijn.

2 Aanleiding en vraagstelling

2.1 Aanleiding

- Herijking raakt Gennep hard
- Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft in 2021 op drie momenten een doorrekening van voorstellen voor een herijking van de Algemene Uitkering van het Gemeentefonds gepubliceerd. In toenemende mate blijkt dat de gemeente Gennep één van de gemeenten is met het grootste nadeel:
- Het in februari 2021 gepubliceerde verdeelmodel resulteert in een verlies van € 118 per inwoner. BZK vraagt over dit verdeelmodel advies bij de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB)¹. BZK licht toe dat een herijking nodig was, met name omdat het verdeelmodel voor het sociaal domein nog is gebaseerd op gegevens van vóór de grote decentralisaties in het sociaal domein². Een kenmerkende keuze in het verdeelmodel is dat voor de clusters Wmo, Jeugdhulp en Sociale basisvoorzieningen de centrumfunctie van gemeenten (uitgedrukt in 'klantenpotentieel regionaal') een groot gewicht krijgt. ROB concludeert in haar tussenbericht³ over de adviesaanvraag onder meer dat "het gebruik van de maatstaf regionaal klantenpotentieel in het sociaal domein vreemd aan doet" en dat er sprake is van "contra-intuïtieve uitkomsten".
 - Het verlies loopt op tot € 137 per inwoner in het bijgestelde verdeelmodel dat BZK juli jl. publiceert⁴. Het aangepaste verdeelmodel is voor het sociaal domein mede gebaseerd op een 'nader onderzoek' van AEF naar de herijking van het gemeentefonds in het sociaal domein⁵. BZK licht de veranderingen in het verdeelmodel toe, waarbij opvalt dat met het belangrijkste kritiekpunt van ROB, namelijk het grote gewicht voor de maatstaf centrumfunctie in het sociaal domein, niets is gedaan door BZK.
 - In het meest recente voorstel⁶, van augustus jl., is het nadeel voor Gennep verder opgelopen tot € 150 per inwoner. De actualisatie ten opzichte van het in juli gepubliceerde verdeelmodel is in principe alleen dat de gegevensbasis is ge-update van 2017 naar 2019. Toch is de impact op de verdeel effecten die gemeenten ervaren aanzienlijk.

¹ Ministerie van BZK, Brief aan Raad voor het Openbaar Bestuur, onderwerp: *Adviesaanvraag verdeelmodel herijkt gemeentefonds*, 2 februari 2021.

² Ministerie van BZK, *Notitie t.b.v. Raad voor het Openbaar Bestuur, Toelichting verdeelmodel en samenvatting t.b.v. adviesaanvraag ROB*, 2 februari 2021.

³ Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB), Brief aan Minister van BZK, onderwerp: *Herijking gemeentefonds- Tussenbericht*, 25 maart 2021.

⁴ Ministerie van BZK, *Antwoorden op tussenbericht ROB herijking gemeentefonds*, 9 juli 2021. Bij deze brief is een toelichtende bijlage opgenomen met als titel 'Bijlage brief ROB: antwoorden tussenbericht en herzien verdeelvoorstel'.

⁵ AEF, *Nader onderzoek herijking gemeentefonds sociaal domein*, 8 juli 2021.

⁶ Ministerie van BZK, Brief aan Raad voor het Openbaar Bestuur, onderwerp: *Actualisatie verdeelvoorstel gemeentefonds naar 2019*, 12 augustus 2021.

De gemeente Gennep is onder de streep, na de gemeente Den Haag, de gemeente met het grootste nadeel van de herijking van het gemeentefonds als dit wordt omgerekend naar inwoner. Het houdt concreet in voor de gemeente Gennep dat zij structureel circa 2,5 miljoen oplevert op de van het Rijk jaarlijks te ontvangen Algemene Uitkering.

2.2 Vraagstelling

Waarom wordt juist Gennep zo geraakt? Een deel van het nadeel voor de gemeente Gennep kan verklaard worden uit het grote gewicht dat is toegekend aan de maatstaf centrumfunctie. Gennep scoort op deze maatstaf laag⁷. Dit geldt echter voor veel andere gemeenten met minder dan 100.000 inwoners ook, terwijl het nadeel dat zij ervaren van de herijking vaak aanzienlijk minder groot is. De gemeente Gennep heeft daarom behoefte aan een analyse van de vraag welke factoren nog meer maken dat juist Gennep zo hard geraakt wordt.

De verwachte financiële effecten van de herijking zijn dermate ingrijpend dat de gemeente Gennep heeft besloten een onderzoek te laten uitvoeren naar de volgende vraag:

Welke aspecten in de verdeling veroorzaken dat Gennep onevenredig zwaar wordt getroffen?

Lotgenoten & medestanders In het verlengde van deze vraag wordt in beeld gebracht of er gemeenten zijn die vergelijkbaar zijn met Gennep, omdat zij geraakt worden door dezelfde kenmerken van het nieuwe verdeelmodel. Een goed inzicht in welke gemeenten op vergelijkbare wijze geraakt worden door de voorgenomen herverdeling kan voor de gemeente Gennep mede de basis vormen voor gezamenlijk met andere gemeenten op te zetten initiatieven om wijzigingen aan te brengen in het voorgestelde verdeelmodel.

De beantwoording van de vraag welke aspecten in de verdeling veroorzaken dat Gennep onevenredig zwaar wordt getroffen is gebaseerd op het over de gehele breedte van het Gemeentefonds bezien van de effecten van de herijking op de gemeente Gennep, ook in het perspectief van hoe de herijking andere gemeenten raakt. Dit betekent dat navolgend nader ingegaan wordt op de volgende elementen van de Algemene Uitkering:

- Sociaal Domein.
- Klassiek Domein.
- Specifieke vaste bedragen (SVB).
- Algemene Eigen Middelen, uitgesplitst naar:
 - Overige Eigen Middelen (OEM)
 - Onroerende zaakbelasting (OZB)

⁷ Zie Bureau voor Economische Argumentatie (BEA) i.o.v. gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas, *Nieuw verdeelmodel sociaal domein, second opinion*, 30 september 2020. Zie ook BEA, *Ieder zijn deel: vervolg second opinion nieuw verdeelmodel voor het sociaal domein*, i.o.v. gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Meierijstad, Waddinxveen en Zuidplas, 1 oktober 2021.

Daarnaast wordt ingegaan op een andere belangrijke wijziging in de bekostiging van gemeenten die parallel aan de herijking van het gemeentefonds wordt ingevoerd. Dit betreft het voornemen om voor de jeugdhulp uit te gaan van het zogenoemde woonplaatsbeginsel.

2.3 Leeswijzer

Het voorliggende rapport kent de volgende opbouw:

- In hoofdstuk 3 wordt geschetst wat de gemeente Gennep bijzonder maakt in relatie tot in het verdeelmodel voor het gemeentefonds te hanteren verdeelmaatstaven.
- Hoofdstuk 4 laat zien dat aan het bijzondere karakter van de gemeente Gennep geen recht wordt gedaan in het nieuwe verdeelmodel.
- Hoofdstuk 5 plaatst de negatieve verdeeleeffecten voor Gennep in het perspectief van andere gemeenten.
- Hoofdstuk 6 bevat een verdieping van de analyse van het negatieve verdeeleeffect voor Gennep naar het sociaal domein en daarbinnen met name de clusters waar de gemeente relatief het meeste nadeel oploopt (de clusters Wmo, Jeugd en Sociale basisvoorzieningen).
- Hoofdstuk 7 gaat nader in op het klassiek domein.
- Hoofdstuk 8 gaat nader in op de verdeeleeffecten met betrekking tot de Overige Eigen Middelen (OEM) en de Onroerende zaakbelasting (OZB).
- Hoofdstuk 9 gaat tot slot in op de tegelijk met de herijking van het gemeentefonds voorziene invoering van het woonplaatsbeginsel op het cluster Jeugd, waarbij het met name gaat om jongeren die gebruik maken van de integratie-uitkering Voogdij & 18+.

Bijlage III bevat een overzicht van gemeenten met grote instellingen met verblijf of een concentratie van meerdere van dergelijke instellingen. Bijlage IV plaatst de herverdeeleeffecten van Gennep in het perspectief van gemeenten met een vergelijkbare grootte gemeenten naar het aantal inwoners.

3 Bijzonder karakter gemeente Gennep erfenis uit verleden

3.1 Stichting Maria Roepaan en Sint Augustinusstichting

Het bijzondere karakter van de gemeente Gennep is voor een belangrijk deel terug te voeren op de stichting in de jaren vijftig van achtereenvolgens

- een instelling voor verstandelijk gehandicapte vrouwen en meisjes
- en een instelling voor verstandelijk gehandicapte jongens en mannen.

Stichting Maria Roepaan In 1951 begon een negental zusters van de Goddelijke Voorzienigheid in het dorp Ottersum met het herbouwen van het in de Tweede Wereldoorlog verwoeste pensionaat 'Maria Roepaan' ten behoeve van 'zwakzinnige' meisjes⁸. Gestart werd met negen patiënten, maar twee jaar later waren er al 120 patiënten, verspreid over verschillende woon-groepen. In 1958 kocht de Stichting Maria Roepaan 26 hectare grond in de buurtschap De Looi nabij het dorp Ottersum om een groot nieuw gebouw neer te zetten waarin de doelgroep volgens moderne inzichten kon worden ondersteund. De nieuwbouw kwam in 1963 gereed en in de periode 1985 tot 2000 woonden er in totaal circa 680 'pupillen'.

Augustinus-stichting Op 28 augustus 1957, de naamdag van de Heilige Augustinus, werd de oprichtingsakte ondertekend van de gelijknamige instelling voor 'zwakzinnige' jongens en mannen, die van start zou moeten gaan in de leegstaande gebouwen van het voormalige sanatorium Zon-

⁸ Met dank aan www.sporennalaten.nl/geschiedenis/ontstaan-van-maria-roepaan/

lichtheide. De Sint Augustinusstichting werd ingericht in kleinschalige units waarin de doelgroep van zorg en onderwijs ontving⁹.

De Sint Augustinusstichting maakte aanvankelijk onderscheid naar de doelgroepen jeugd, 'diepergestoorden' en volwassenen. Later werd het ondersteuningsaanbod onderscheiden naar internaat, school en werkplaats. In 1997 telde de Sint Augustinusstichting 509 plaatsen voor bewoners met een verstandelijke handicap¹⁰.

In 1997 fuseerden de Stichting Maria Roepaan en de Sint Augustinusstichting tot Saamvliet, dat inmiddels en na meerdere fusies valt onder de Stichting Dichterbij.

Stichting Dichterbij

De Stichting Dichterbij exploiteert in het Noord-Limburg, het oostelijk deel van Brabant en het zuidelijk deel van Gelderland honderden locaties voor uiteenlopende doelgroepen, met een accent op kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen met een verstandelijke beperking of meervoudige beperkingen. Dichterbij bedient momenteel circa 2.220 cliënten in deze grotere regio. Geboden zorg varieert van gezinshuizen, tot Beschermd Wonen en Begeleid Wonen tot crisisopvang en dagbesteding. In de gemeente Gennep is er nog steeds een sterke concentratie van allerlei woonvormen en ook het hoofdkantoor van Stichting Dichterbij is gevestigd in Gennep. De grootschalige woonvormen hebben in de loop der jaren plaatsgemaakt voor kleinere woonvormen in de verschillende dorpen en wijken, als uitvloeisel van de nagestreefde vermaatschappelijking van de zorg.

⁹ Met dank aan www.sporennalaten.nl/geschiedenis/ontstaan-van-de-sint-augustinusstichting/

¹⁰ Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26204-3.pdf>.

De aanwezigheid van Stichting Dichterbij in de gemeente Genneep, en daarbinnen met name in de kernen Genneep, Ottersum en Milsbeek en de buurtschap De Looi kan als volgt worden gevisualiseerd:

Mede vanwege de aanwezigheid van de (woon-)voorzieningen van Stichting Dichterbij, beschikt de gemeente Genneep ook over de volgende voorzieningen:

- SO-VSO Mikado, een cluster 3 school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK). SO-VSO Mikado richt zich op:
 - Leerlingen met een meervoudige beperking en/of IQ < 35.
 - Leerlingen met een IQ tussen 35 en 80 (bij een IQ tussen 50 en 80 moet sprake zijn van bijkomende problematiek).
 - Leerlingen die naast een verstandelijke beperking een ernstige psychiatrische stoornis hebben.
- Arbeidsontwikkelbedrijf INTOS, voorheen het sociaal werkvoorzieningsbedrijf van de gemeenten Genneep en Mook en Middelaar.

SO-VSO Mikado heeft een regionale functie voor leerlingen uit Noord-Limburg, oostelijk Noord-Brabant en Zuid-Gelderland. De school telt momenteel circa 140 leerlingen.

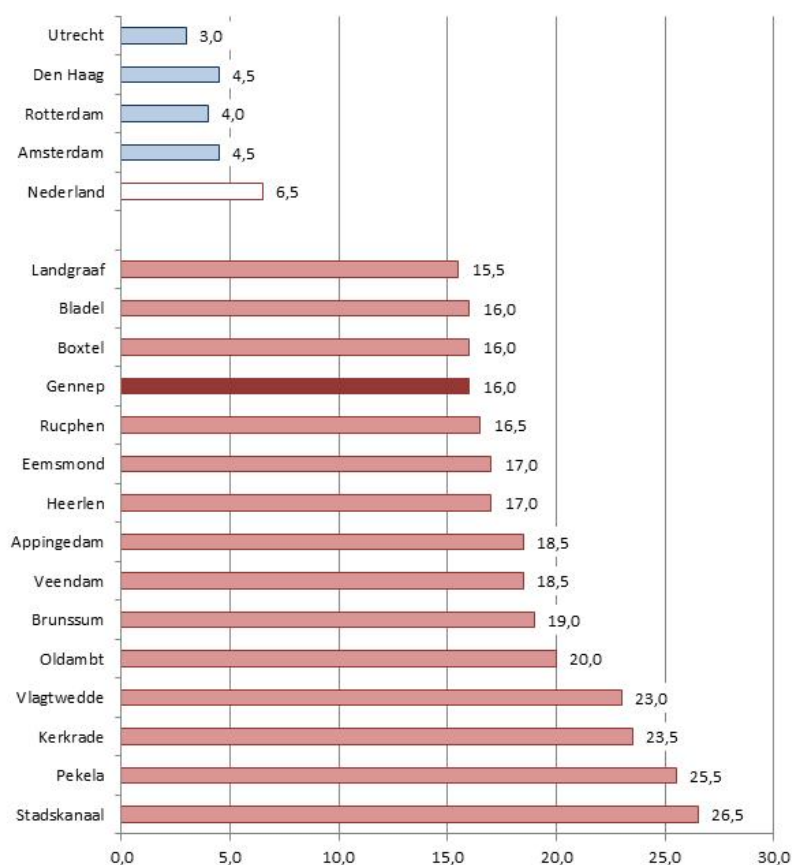
3.2 Veel arbeidsongeschiktheid, Wajong-uitkeringen en Wsw-ers

De aanwezigheid van de instellingen ten behoeve van verstandelijk gehandicapten heeft belangrijke consequenties voor de samenstelling van de bevolking van de gemeente Genneep. Met name de volgende groepen zijn sterk aanwezig:

- Inwoners met een Wsw-indicatie.
- Inwoners met een Wajong-uitkering.
- Inwoners die arbeidsongeschikt zijn.

Groot aantal Wsw-ers De aanwezigheid van de instellingen voor verstandelijk en meervoudig gehandicapten heeft ertoe geleid dat de gemeente Gennep ook relatief veel inwoners telt die geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn of een Wsw-dienstverband hebben. Waar voor Nederland als geheel geldt dat van de 1.000 inwoners circa 6,5 een Wsw-dienstverband hebben, is dit voor Gennep bijna 2,5 keer zo hoog¹¹.

Wsw-werknemers per 1.000 inwoners (o.b.v. 2016)

De gemeenten met de relatief grootste aantallen Wsw-werknemers, zijn gelegen in Oost-Groningen dan wel Zuid-Limburg, gevolgd door de gemeenten Gennep, Rucphen, Boxtel en Bladel. De hoge Wsw-dichtheid in Oost-Groningen¹² en het oostelijk deel van Zuid-Limburg¹³ heeft een relatie met de moeizame arbeidsmarkt in deze regio's. Bij de gemeente Gennep speelt dit wat minder, maar is de langjarige aanwezigheid van zorgvoorzieningen voor verstandelijk gehandicapten de belangrijkste verklaring.

¹¹ Bron: CBS. Voorlopig op basis van gegevens over het jaar 2016; te actualiseren naar 2019.

¹² Met name de gemeenten Stadskanaal, Pekela, Oldambt, Veendam en de voormalige gemeenten Vlagtwedde (inmiddels gemeente Westerwolde) en Appingedam (inmiddels gemeente Eemsdelta).

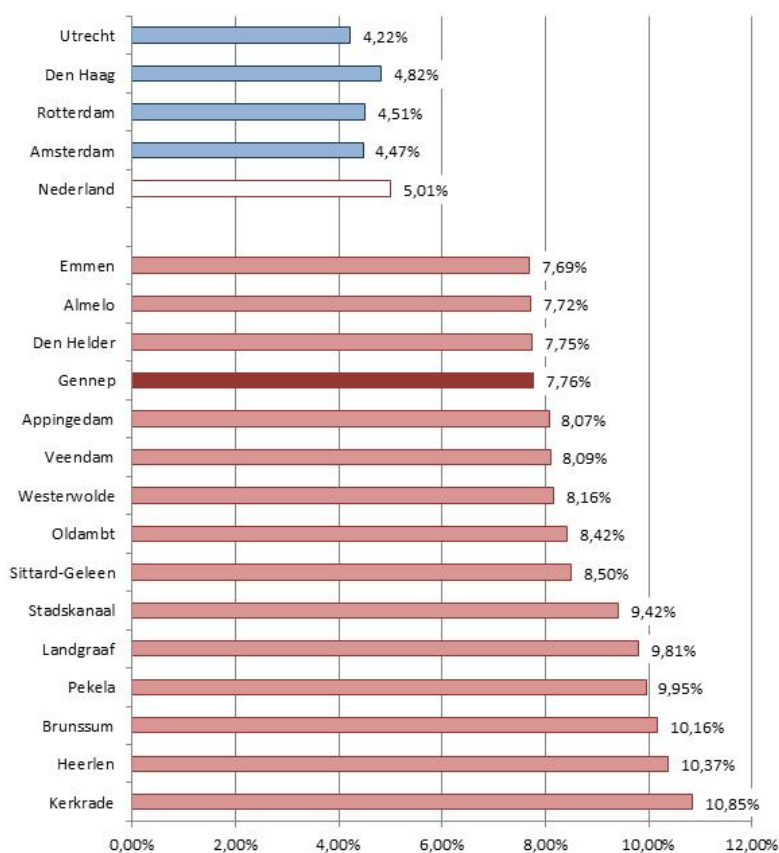
¹³ Met name de gemeenten Kerkrade, Brunssum, Heerlen en Landgraaf.

Veel arbeids- De gemeente Gennep telt ook relatief veel inwoners met een uitkering op basis van een ongeschiktheid arbeidsongeschiktheidsuitkering. Bij de verdeling van het gemeentefonds, en met name bij de verdeling van de IUSD Wmo, had de op deze doelgroep geënte maatstaf 'uo_bo' een groot gewicht. De maatstaf 'uo_bo' is als volgt gedefinieerd:

1. Het aantal inwoners in een gemeente dat een dienstbetrekking heeft als bedoeld in artikel 1 van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw).
2. Het aantal personen in de gemeente beneden de pensioengerechtigde leeftijd,
3. bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, dat een periodieke uitkering ontvangt op grond van:
 - a. bij of krachtens de Kaderwet militaire pensioenen vastgestelde bepalingen.
 - b. de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen.
 - c. de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten.
 - d. de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten.
 - e. de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering.
 - f. de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen.
 - g. of het Reglement van het Algemeen Mijnwerkersfonds.

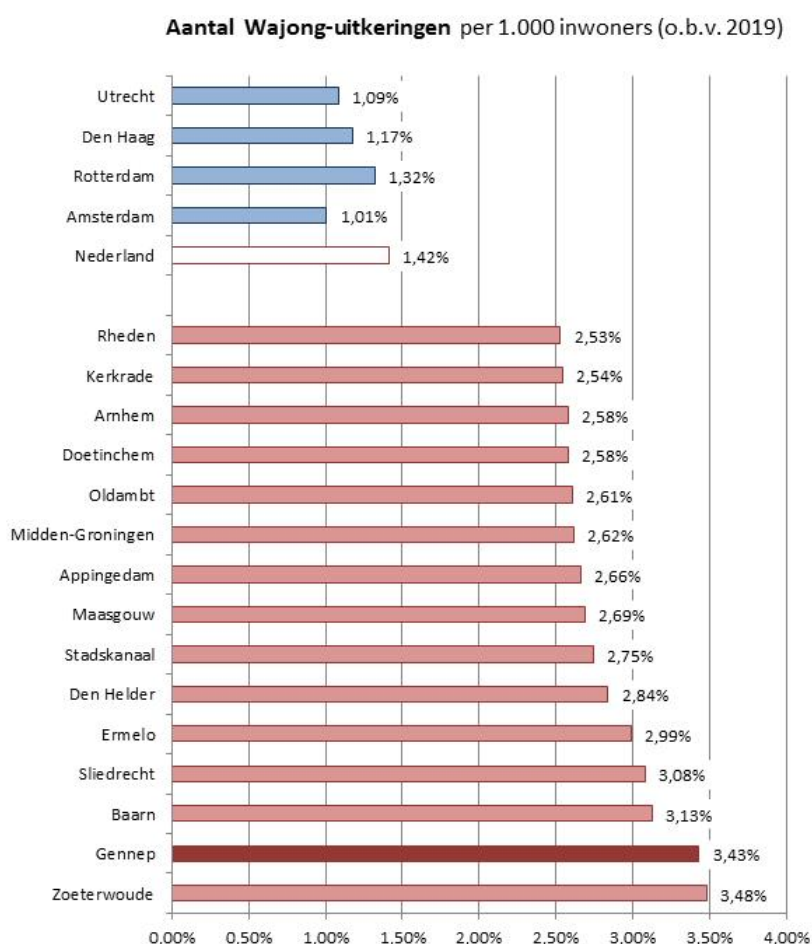
De gemeenten die het hoogst scoren op de maatstaf 'uo_bo' zijn de volgende:

Uitkeringsontvangers minus bijstandontvangers per 1.000 inwoners (o.b.v. 2019)

Buiten de hiervoor benoemde gemeenten in Oost-Groningen en Zuid-Limburg, zijn er enkele andere gemeenten die op de maatstaf 'uo_bo' ook hoog scoren. Dit betreft met de gemeente Gennep onder meer gemeenten als Den Helder, Almelo en Emmen.

Relatief zeer veel Wajongers De gemeente Gennep scoort op één van de onderdelen van de maatstaf 'uo_bo' in het bijzonder hoog, namelijk op het aantal inwoners met een uitkering Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong-uitkering). Na de gemeente Zoeterwoude kent de gemeente Gennep het hoogste aantal Wajong-uitkeringen per 1.000 inwoners van alle Nederlandse gemeenten:

Het aantal Wajong-uitkeringen in Gennep is 2,4 keer zo hoog als voor Nederland als geheel. Ten opzichte van de G4-gemeenten is het verschil nog groter. Het aantal Wajong-uitkeringen in Gennep is bijna 3,5 keer zo hoog als in de gemeente Amsterdam.

3.3 Vergelijkbare gemeenten elders in Nederland

Concentratie van instellingen met verblijf De bijzondere positie van de gemeente Gennep hangt in sterke mate samen met de aanwezigheid, sinds decennia, van zorgvoorzieningen voor verstandelijk gehandicapte inwoners. Er zijn in Nederland diverse gemeenten die vergelijkbare instellingen binnen de gemeentegrenzen hebben. Zonder te streven naar uitputtendheid, gaat het onder meer om de gemeenten Ermelo, Druten, Baarn, Sliedrecht, Pijnacker-Nootdorp, Zoeterwoude, Noordwijk, Zeist, Losser, Midden-Groningen, Aa en Hunze, Maasgouw en Barneveld.

Relevante maatstaven geschrapt

Het is opvallend dat de meeste van deze gemeenten een groot en sterk negatief financieel herverdeeldeffect ervaren in het sociaal domein. Met name op het cluster Wmo binnen het sociaal domein. De reden hiervoor is dat bij de verdeling van de inmiddels aan het cluster Wmo in de Algemene Uitkering van het gemeentefonds toegevoegde IUSD Wmo en IU Wmo

verdeelmaatstaven als 'uitkeringsontvangers minus bijstandsonvangers', 'wajongers' en 'bedden' een groot gewicht hadden. Deze verdeelmaatstaven zijn in de voorstellen van het ministerie van BZK voor het nieuwe verdeelmodel in het sociaal domein niet langer opgenomen.

Top-10 van gemeenten met meest negatieve zuivere herverdeeleffect in <u>sociaal domein</u>	Negatief herverdeeleffect sociaal domein	Uitkeringsontvangers minus bijstandsonvangers (per inwoner)	Aantal wajongers (per inwoner)	Aantal bedden
1. Zoeterwoude	-€ 237		1 ^e	6 ^e
2. Gennep	-€ 237	12 ^e	2 ^e	1 ^e
3. Sliedrecht	-€ 198		4 ^e	9 ^e
4. Beemster	-€ 192			
5. Pijnacker-Nootdorp	-€ 188			
6. Baarn	-€ 186		3 ^e	5 ^e
7. Heerhugowaard	-€ 181			
8. Ermelo	-€ 181		5 ^e	2 ^e
9. Westervoort	-€ 178			
10. Druten	-€ 177			14 ^e

4 Verdeelmodel doet geen recht aan instellingsgemeenten

4.1 Aansluitverschillen tussen geraamde kosten & feitelijke kosten

Uitschieteranalyse Het bureau AEF dat in opdracht van het ministerie van BZK onderzoek heeft gedaan naar het toekomstige verdeelmodel voor het sociaal domein, heeft ook onderzoek gedaan naar ‘uitschieters’, oftewel gemeenten waarvoor grote ‘aansluitverschillen’ worden geconstateerd¹⁴. Onder een aansluitverschil wordt het volgende verstaan: de voorspelling van het model wijkt voor deze gemeente relatief veel af van de feitelijke kosten. Er zijn twee soorten aansluitverschillen:

- Positieve aansluitverschillen: deze treden op als de voorspelling van het verdeelmodel hoger is dan de feitelijke kosten (in het uitschieteronderzoek gebaseerd op het jaar 2017).
- Negatieve aansluitverschillen: wanneer de voorspelling van het model lager is dan de feitelijke kosten.

AEF heeft in de uitschieteranalyse de 18 gemeenten met het grootste aansluitverschil nader bekeken. Dit betreft gemeenten met een aansluitverschil van meer dan € 80 per inwoner in het sociaal domein¹⁵. Het gaat om:

- 10 gemeenten met een positief aansluitverschil van € 80 per inwoner of hoger.
- 8 gemeenten met een negatief aansluitverschil van € 80 per inwoner of meer.

Aansluitverschil bij instellingsgemeenten AEF concludeert op basis van de door het bureau uitgevoerde uitschietersanalyse dat er geen verklaringen zijn gevonden voor aansluitverschillen die aanleiding geven tot een aanpassing van het model, met één uitzondering. Dit betreft de opname van het aantal ‘instellingsbewoners’ in het verdeelmodel, door de instellingsbewoners mee te tellen bij de maatstaf bijstandsontvangers op het cluster participatie. Over deze ‘instellingsgemeenten’ stelt AEF het volgende: “het valt op dat enkele gemeenten met grote negatieve aansluitverschillen veel en/of grote zorginstellingen hebben.”

De motivatie waarom bij het opstellen van het eerste advies over het nieuwe verdeelmodel voor het sociaal domein geen maatstaf is opgenomen aansluitend op de aanwezigheid van zorginstellingen, blijkt niet inhoudelijk maar praktisch. AEF stelt: “Deze optie is destijds uitgebreid gewogen in de begeleidingscommissie Jeugd/Wmo en de stuurgroep. Er is besloten het aantal zorginstellingen niet als maatstaf op te nemen aangezien de operationalisering complex is, niet alle zorginstellingen in dezelfde mate tot extra kosten leiden en

¹⁴ AEF, *Uitschieteranalyse herijking gemeentefonds sociaal domein*, 2 juli 2020.

¹⁵ Deze 18 gemeenten met een aansluitverschil van € 80 of meer per inwoner in het sociaal domein komen neer op 1 op de 5 gemeenten die onderdeel waren van de steekproef van 91 gemeenten die voor AEF heeft gefunctioneerd als basis voor gedetailleerde analyses op grootboekniveau van de door gemeenten gemaakte kosten.

niet duidelijk was in hoeverre de invloed van zorginstellingen zich beperkte tot de gemeentegrenzen.”

Het laat onverlet dat AEF enkele manieren ziet waarop de aanwezigheid van instellingen kan resulteren in hogere kosten voor de gemeenten waar deze gevestigd zijn:

- Jongeren die uitstromen uit een instelling met verblijf blijven vaak in de nabijheid van de instelling wonen, waarbij meespeelt dat ouders geneigd zijn te gaan wonen in de nabijheid van een instelling waar een kind woont omdat op die locatie vaak ook specialistische ambulante hulp of ondersteuning beschikbaar is.
- Ook bewoners die uitstromen uit instellingen voor volwassenen kunnen kosten opleveren voor de gemeente waarin deze instelling gevestigd is. Het is een doelgroep die een relatief groot beroep doet op ondersteuning vanuit het Wmo-domein.
- Een andere verklaring is dat de aanwezigheid van een zorginstelling de drempel tot hulp verkleint, en op die manier leidt tot een aanzuigende werking. In dat geval krijgen inwoners van de gemeente waar de instelling gevestigd is gemakkelijker hulp of ondersteuning dan inwoners van andere gemeenten.
- Verder hebben bewoners die langer dan drie maanden in een instelling met verblijf wonen recht op een bijstandsuitkering in de vorm van zak- en kleedgeld. Dit zijn voor de gemeente waarin de instelling gevestigd is kosten op het cluster Participatie.
- Het blijkt dat alle uitschieters met een sterk negatief aansluitverschil op het cluster participatie relatief veel instellingsbewoners met een bijstandsuitkering hebben

Geen transparantie over aansluitverschillen

AEF licht de relevante van een goede analyse van aansluitverschillen als volgt toe: “Hoewel in het debat de aandacht vaak uitgaat naar herverdeeleeffecten, zijn voor de inhoudelijke beoordeling van een model de aansluitverschillen relevanter. Herverdeeleeffecten zijn namelijk niet alleen het gevolg van de nieuwe verdeling, maar ook van onvolkomenheden in de oude verdeling. Aansluitverschillen geven aan hoe het model zich verhoudt tot de feitelijke kosten.”

Ondanks dat een gedegen analyse van de aansluitverschillen zo belangrijk is voor een goede beoordeling van de kwaliteit van een verdeelmodel, als daarvoor als maatstaf wordt gehanteerd de mate waarin het model de feitelijke kosten goed voorspelt, heeft de Raad voor het openbaar bestuur (ROB) geen inzage gekregen in de onderliggende gegevensbasis van de door AEF uitgevoerde uitschieteranalyse. ROB constateert dat hij daardoor het verdeelvoorstel van BZK niet goed kan toetsen op het belangrijkste criterium, namelijk de kostenoriëntatie, en dat dit gebrek aan transparantie ook anderen de mogelijkheid ontnemt voor een onderbouwde kritische reflectie op het voorgestelde verdeelmodel¹⁶.

¹⁶ Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB), Brief aan minister van BZK, onderwerp: *Advies herverdeling gemeentefonds*, 19 oktober 2021.

4.2 Grote impact wegvallen maatstaven van IUSD Wmo, IU Wmo en IUSD Jeugd

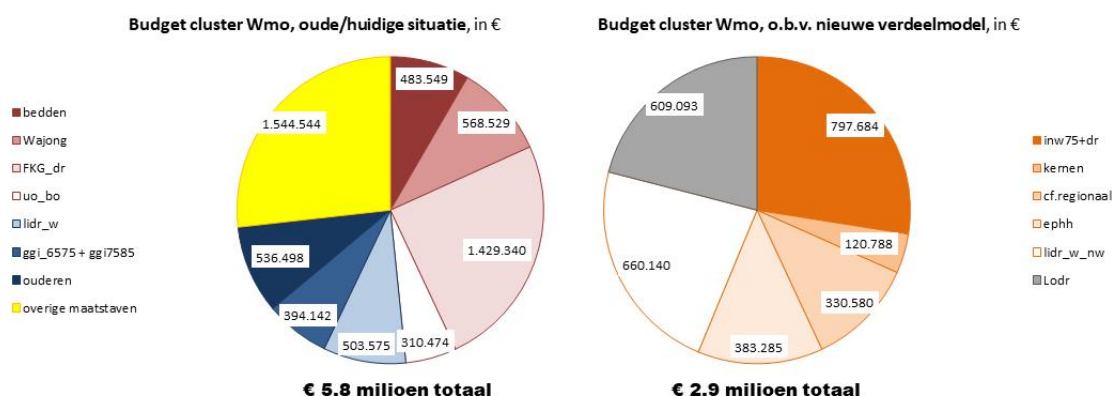
IUSD Wmo en IU Wmo vallen weg

Bij de actualisatie van de verdeel-effecten door BZK per 12 augustus 2021, waarbij wordt uitgegaan van gegevens over het jaar 2019 (tot dan was het basisjaar 2017) komt ook tot uiting dat met ingang van 2019 enkele integratieuitkeringen (IU's) en doeluitkeringen (DU's) zijn geïntegreerd in de Algemene Uitkering. Voor de gemeente Gennep is met name van belang dat voor het cluster Wmo de IUSD Wmo en de IU Wmo (die zich richt op huishoudelijke hulp) zijn geïntegreerd in het cluster Wmo in de Algemene Uitkering. Door deze integratieslag komen de tot dan voor deze IUSD Wmo en IU Wmo gehanteerde verdeelmaatstaven te vervallen. Zowel de IUSD Wmo als de IU Wmo hadden een eigen verdeelmodel, naast de Algemene Uitkering binnen het Gemeentefonds.

Met name de volgende maatstaven zijn daarbij van belang, omdat zij enerzijds in de verdeelsystematiek voor de IUSD Wmo en de IU Wmo groot gewicht hadden en anderzijds geen gewicht meer hebben gekregen in het voorgestelde nieuwe verdeelmodel voor het cluster Wmo binnen de Algemene Uitkering:

- Langdurig psychisch medicijngebruik (FKG, oftewel inwoners die behoren tot de farmaceutische kostengroepen met een psychische achtergrond).
- Eenouderhuishoudens met twee kinderen of meer.
- Uitkeringsontvangers anders dan ontvangers van een bijstandsuitkering (het gaat met name om inwoners met een Wsw-indicatie en inwoners met een uitkering op basis van Wajong, WAO en WIA).
- Het aantal Wajong-uitkeringen.
- Jongeren in gezinnen met een verhoogd armoederisico.

Het financiële belang voor veel gemeenten is groot. Dit geldt met name voor gemeenten die ofwel van oudsher instellingen met verblijf binnen de gemeentegrenzen hebben ofwel om andere redenen een zwakke sociaaleconomische positie hebben. Voor Gennep geldt dat de maatstaven bedden, wajongers, medicijngebruik en uitkeringsontvangers minus bijstandsonvangers in de oude situatie optellen tot een gewicht van 48,4 procent:

In het nieuwe verdeelmodel vallen deze maatstaven weg omdat zij geen gewicht krijgen.

Opbouw budget cluster Wmo voor gemeente Gennepe (o.b.v. eenheden 2019)			
Oude situatie		Nieuwe situatie	
Maatstaf	Budget	Maatstaf	Budget
bedden	28	inw75+dr	47
Wajong	33	kernen	7
FKG_dr	84	cf.regionaal	19
uo_bo	18	ephh	22
lidr_w	29	lidr_w_nw	39
ggi_6575 + ggi7585	23	Lodr	36
ouderen	31		
overige maatstaven	90		
Totaal budget oud	338	Totaal budget nieuw	170

Impact
wegvallen
IUSD Jeugd

Voor het cluster Jeugd speelt eenzelfde ontwikkeling, namelijk dat voor dit cluster de maatstaven die golden voor de verdeling van de IUSD Jeugd zijn weggefallen. Belangrijke maatstaven voor de verdeling van dit budget waren met name¹⁷:

- Aantal jongeren van 0-17 jaar (gewicht van 68 procent).
- Uitkeringsontvangers minus bijstandontvangers ('uo_bo') met gewicht van 36 procent.
- Ouders met langdurig psychisch medicijngebruik ('FKG-dr'), met gewicht van 20 procent.
- Eenouderhuishoudens ('eenoud') met gewicht van 15 procent.
- Eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen ('eenoud_2k') en eenouderhuishoudens met bijstand ('BOeo_3jr') met gewicht van respectievelijk 11 procent en 8 procent.

Opbouw budget cluster Jeugd voor gemeente Gennepe (o.b.v. eenheden 2019)			
Oude situatie		Nieuwe situatie	
uo_bo	2.140.819	cf.regionaal	259.479
jong_FKGpsych	721.966	jong	852.399
BOeo_3jaar	197.039	lidr_w_nw	2.811.454
eenoud_2k	390.263		
BOhkk_3jr	86.442		
jong_arm	138.450		
eenoud	508.151		
jong	2.664.416		
	<u>6.847.546</u>		<u>3.923.332</u>
GGI_kHHtot	-928.300	oadw	-126.740
GGIHHtot	-1.007.641		
II_g0.3	-92.516		
II_g1.2	-131.194		
	<u>-2.159.651</u>		<u>-126.740</u>
Totaal budget oud	4.687.895	Totaal budget nieuw	3.796.592

De IUSD Wmo en IUSD Jeugd werden in belangrijke mate verdeeld op basis van verdeelmaatstaven die raken aan de sociaaleconomische positie van gemeenten en hun bevol-

¹⁷ De gewichten tellen op tot meer dan 100 procent omdat er ook andere maatstaven zijn met een negatief gewicht.

kingsopbouw wat betreft sociaaleconomische, psychische en gezondheidsproblematiek. Van al deze maatstaven zijn alleen de maatstaven 'huishoudens met lage inkomens' en 'laag opleidingsniveau' overgebleven. Deze maatstaven dekken echter niet de volledige breedte van de problemen die van belang zijn voor met name de clusters Wmo en Jeugd.

Het is vanuit dit perspectief gewenst dat het aantal verdeelmaatstaven op de clusters Wmo en Jeugd niet te sterk wordt gereduceerd. Door toevoeging van op de sociaaleconomische, psychische en gezondheidsproblematiek van huishoudens gerichte maatstaven kan de aansluiting met door gemeenten te bedienen kwetsbare doelgroepen en daarmee samenhangende kosten worden versterkt, waardoor het verdeelmodel voor deze clusters meer kostengeoriënteerd en dus beter uitlegbaar wordt.

4.3 Korte- en langetermijneffecten van aanwezigheid instellingen

De aanwezigheid van een zorginstelling met een groot aantal woonlocaties voor met name de doelgroep van mensen met een verstandelijke beperking heeft niet alleen tot gevolg dat de gemeente Gennep relatief veel inwoners heeft die een beroep doen op Wmo-voorzieningen. Het heeft gevolgen voor de bevolkingssamenstelling.

Opbouw bevolking verandert	Niet alleen de actuele bewoners van de verschillende woonvoorzieningen van stichting Dichterbij doen relatief vaak een beroep op gemeentelijke voorzieningen op het terrein van Wmo. Dit geldt ook voor andere inwoners van de gemeente Gennep, met name: • Voormalige cliënten van Dichterbij die uitgestroomd zijn naar een reguliere woonplek en die dan vaak woonachtig (willen) blijven in Gennep vanwege het opgebouwde netwerk en de aanwezigheid van relevante voorzieningen. • Familieleden van bewoners zijn ook geneigd om in de buurt van de instelling te gaan wonen, zodat zij hun kind of ander familielid regelmatig kunnen bezoeken¹⁸. Bij een deel van de mensen met een verstandelijke beperking is sprake van genetische en/of sociale risicofactoren, waardoor een verstandelijke beperking ook in de bredere familiekring vaker voorkomt.
----------------------------------	--

Een bijkomend effect is dat mede vanwege de aanwezigheid van een zorginstelling met verblijf voor verstandelijk gehandicapten er in Gennep ook een school is voor (voortgezet) speciaal onderwijs, namelijk Mikado. Het is bekend dat een dergelijke voorziening ook een aantrekkende werking heeft op gezinnen waarvan één of meer kinderen een beroep op een school voor speciaal onderwijs doet¹⁹.

¹⁸ Zie ook www.nji.nl/transformatie-jeugdhulp/verhuizen-voor-voorzieningen over verhuisgedrag van familieleden van jongeren in een instelling voor verblijf of een anderszins residentiële voorziening. Naar verhuisgedrag van mensen met een volwassenfamilielid in een instelling met verblijf zijn voor zover BEA bekend geen onderzoek gedaan.

¹⁹ Zie <https://www.nji.nl/transformatie-jeugdhulp/verhuizen-voor-voorzieningen>.

Familielid in instelling reden voor verhuizen Uit een analyse door het Nederlands Jeugdinstituut van niet-openbare CBS-gegevens over jeugdzorggebruik, onderwijs en de gemeentelijke basisadministratie blijkt dat landelijk in 2017²⁰:

- 5 procent van de kinderen en jongeren met jeugdhulp tijdens het jeugdhulptraject naar de betreffende gemeente is verhuisd;
- ongeveer 7 procent van de kinderen en jongeren in het speciaal onderwijs naar de betreffende gemeente is verhuisd.
- 78 procent van de kinderen die voor speciaal onderwijs naar een gemeente verhuizen ook jeugdzorg ontvangt.
- 19 procent van de gezinnen van kinderen met jeugdbescherming tijdens de hulp verhuisd is naar de gemeente waar het kind verblijft.
- 12 procent van de gezinnen van jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel tijdens de hulp is verhuisd naar de gemeente waar de jongere verblijft.

Deze percentages verschillen sterk tussen gemeenten. Er zijn veel gemeenten waar deze verhuizingen niet of nauwelijks voorkomen, omdat ze dergelijke voorzieningen niet hebben. Relatief weinig gemeenten hebben deze voorzieningen wel en hebben dus te maken met kinderen die verhuisd zijn.

Op het hoogtepunt van de omvang van de twee Gennepse instellingen Maria Roepaen en Sint Augustinusstichting, zo rond het jaar 1997, telden de beide instellingen samen circa 1.200 bewoners (678 bij Maria Roepaen en 509 bij Sint Augustinusstichting). Dat staat gelijk aan circa 7 procent van de bevolking.

De aanwezigheid van relatief veel mensen met een vooral verstandelijke beperking, zowel jong als volwassen, heeft bijgedragen aan een relatief groot sociaal werkvoorzieningsbedrijf. Dit bedrijf, Intos, heeft een regionale functie. Werknemers met een Wsw-indicatie komen niet alleen uit de twee eigenaar-gemeenten (naast Gennep ook de gemeente Mook en Middelaar) maar ook vanuit Brabantse gemeenten aan de overzijde van de Maas. In de tweede helft van de vorige eeuw was er een soort taakverdeling tussen enerzijds Intos en anderzijds het sociaal werkvoorzieningsbedrijf IBN in Oost-Brabant, waarbij INB zich richtte op mensen met een Wsw-indicatie met een relatief hoog arbeidsvermogen en Intos zich op de qua arbeidsvermogen wat zwakkere groepen²¹. Deze tweedeling heeft negatief bijgedragen aan de door de jaren heen behaalde exploitatieresultaten van Intos, waarbij bovendien meespeelt dat de Wsw-medewerkers rond 1998 zijn ingedeeld in de arbeidshan-

²⁰ Zie <https://www.nji.nl/transformatie-jeugdhulp/verhuizen-voor-voorzieningen>.

²¹ Deze en andere meer kwalitatieve toelichting op de specifieke positie en kenmerken van de gemeente Gennep zijn mede gebaseerd op een sessie met ambtenaren van de gemeente Gennep met als deelnemers: beleidsmedewerker Werk & Inkomen; afdelingsmanager Inwoners; beleidsmedewerker Beschermd Wonen, GGZ en Wmo; beleidsmedewerker Jeugd; concerncontroller/manager Bedrijfsvoering en beleidsadviseur Financiën.

dicapcategorie 'matig' terwijl 'ernstig' vaak beter zou passen. Daardoor mist Intos een extra hoge rijksbijdrage per Wsw-medewerker (een Wsw-medewerker in de arbeidshandicap 'ernstig' telt 1,25 x zo zwaar als een medewerker in de categorie 'matig').

Impact binnen & buiten het sociaal domein De bevolkingsopbouw laat zich gelden op allerlei terreinen. Het komt bijvoorbeeld relatief vaak voor dat ouders opvoedingsonbekwaam zijn, wat weer tot gevolg heeft dat er in Gennep relatief veel (kostbare) uithuisplaatsingen plaatsvinden. De verstandelijk gehandicapte bewoners die eerst in een centrale voorziening woonden, zijn nu vooral in de wijken gehuisvest. De centrale voorzieningen zijn als gevolg daarvan voor een belangrijk deel afgebouwd. Zo had Dichterbij een eigen zwembad dat inmiddels gesloten is en hetzelfde geldt voor de kinderboerderij. De cliënten maken nu vooral ook gebruik van meer algemene voorzieningen die bekostigd worden door de gemeente.

De bevolkingsopbouw werkt zelfs door buiten het sociaal domein. Medewerkers van de gemeente geven aan dat de gemeente ook op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid een relatief hoge werklast heeft, mede als gevolg van de bevolkingsopbouw. Het kan dan gaan om fricties in een wijk waar mensen wonen in een kleinschalige woonvorm of in reguliere woningen die 'anders' zijn. De scheidslijn tussen 'anders' zijn en overlast geven in de ogen van omwonenden is soms dun.

Hoge werklast & extra kosten voor Gennep Uit een recente benchmark²² van de gemeentelijke organisatie van Gennep blijkt dat Gennep in het sociaal domein ten opzichte van een groep van referentiegemeenten een aanmerkelijk hogere werklast heeft. Deze hogere werklast vertaalt zich maar gedeeltelijk in hogere kosten aan ambtelijke formatie, externe inhuur of verstrekte subsidies. Enkele opvallende uitkomsten uit de benchmark:

- Cluster Wmo:
 - De gemeente Gennep heeft 73 procent meer Wmo-cliënten dan gemeenten in de referentiegroep²³. Het aantal Wmo-cliënten per 1.000 inwoners ligt in de referentiegemeenten op 50,2 en in de gemeente Gennep op 87,2.
 - De kosten per inwoner voor het cluster Wmo zijn in vergelijking daarmee slechts 22 procent hoger (totale extra kosten ten opzichte van de referentiegemeenten bedraagt circa € 0,1 miljoen).
- Cluster Werk & Inkomen en schuldhulp
 - De kosten in de gemeente Gennep liggen 48 procent hoger per inwoner (in totaal heeft Gennep circa € 0,5 miljoen extra kosten).
 - Het aantal bijstandsontvangers is 43 procent hoger dan in de referentiegemeenten en het aantal cliënten schuldhulpverlening 8 procent lager.

²² Berenschot, *Benchmark formatie en kosten, gemeente Gennep*, 8 juli 2020.

²³ De gemeenten in de door Berenschot in deze benchmark gehanteerde referentiegroep zijn: Brielle, Heumen, Montfoort, Olst-Wijhe, Opmeer, Rhenen, Steenbergen en Waterland. Het aantal inwoners van deze referentiegemeenten ligt tussen 13.870 en 24.800 inwoners.

- Cluster Maatschappelijke Opvang en welzijn
 - De kosten van de gemeente Gennep zijn 63 procent hoger per inwoner (totale extra kosten in vergelijking met de referentiegroep bedragen € 0,4 miljoen).
- Cluster Jeugd
 - De kosten van de gemeente Gennep zijn 23 procent hoger, maar deze liggen in lijn met een hogere werklast gemeten in aantal jeugd-cliënten (13 procent hoger dan gemiddeld voor de referentiegroep).
 - De extra kosten bedragen per saldo circa € 0,1 miljoen.

De hogere kosten op het cluster Wmo blijken met name veroorzaakt te worden door relatief meer aanvragen voor Huishoudelijke Hulp (15,0 aanvragen per 1.000 inwoners in Gennep versus 9,8 in de referentiegemeenten), meer individuele en collectieve vervoersvoorzieningen (9,9 versus 6,7 per 1.000 inwoners) en meer aanvragen voor begeleiding groep, individueel of voor persoonlijke verzorging (25,1 versus 13,2 aanvragen per 1.000 inwoners).

Ook op het cluster Werk & Inkomen en schulphulp blijkt een aanmerkelijk hoger beroep op de gemeente Gennep vergeleken met de referentiegemeenten. Het aantal bijstandsonvangers ligt 40 procent hoger (16,8 bijstandsonvangers per 1.000 inwoners versus 12,0 bij de referentiegroep) en 67 procent meer uitkeringsontvangers (95,1 versus 57,0 per 1.000 inwoners). Het aantal inwoners met lage inkomens blijkt maar beperkt hoger te liggen dan in de referentiegemeenten (18 à 19 procent hoger). Hieruit wordt duidelijk dat een verdeelmaatstaf 'lage inkomens' in ieder geval voor de gemeente Gennep maar een klein deel verklaart van de in Gennep aanwezige substantieel hogere ondersteuningsvraag op de clusters Wmo en participatie in de Algemene Uitkering.

5 Herverdeeeffecten Gennep in perspectief

Navolgend wordt het herverdeeeffect van de herijking van het Gemeentefonds vanuit de volgende perspectieven gezien:

- Paragraaf 5.1: analyse van de grootste verliezers c.q. de grootste nadeelgemeenten en de grootste winnaars.
- Paragraaf 5.2: uitsplitsing van het door Gennep ervaren negatieve verdeeeffect naar de verschillende elementen waaruit de Algemene Uitkering is opgebouwd.

Voor de gemeente Gennep blijken de herijkingsvoorstellen aanzienlijke negatieve verdeel-effecten op te leveren. Het totale verdeeeffect loopt op van € 118 per inwoner op basis van het in februari gepubliceerde voorstel tot € 150 per inwoner uitgaand van het meest recente verdeelvoorstel van augustus jl..

Voor een groep van referentiegemeenten²⁴, geselecteerd primair op basis van een vergelijkbaar aantal inwoners, is het verdeeeffect juist positief: in februari gemiddeld plus € 26 gemiddeld per inwoner en op basis van het meest recente verdeelvoorstel van augustus jl. plus € 19 per inwoner.

5.1 Analyse van grootste winnaars en verliezers

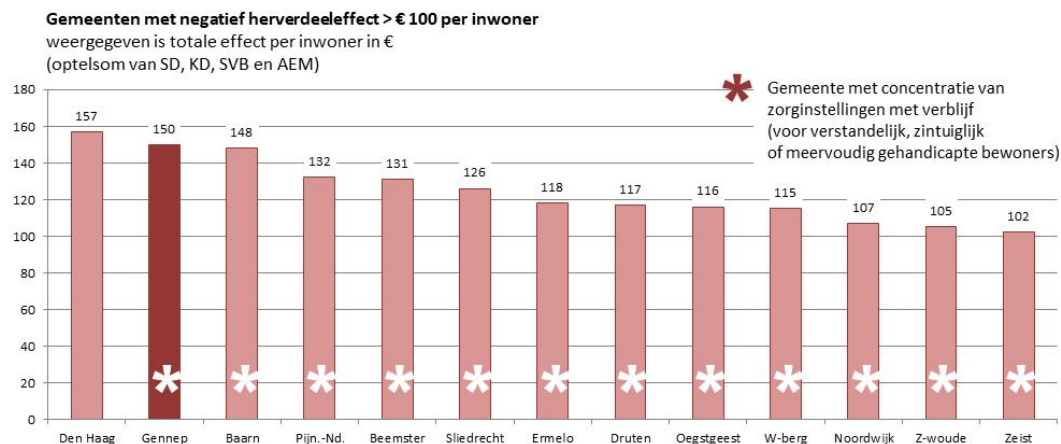
Met het negatieve herverdeeeffect van € 150 per inwoner is de gemeente Gennep de gemeente die na de gemeente Den Haag het meest getroffen wordt, net voor de gemeente Baarn en gemeenten als Pijnacker-Nootdorp, Beemster en Sliedrecht.

Gemeenten met instellingen verliezers... Het valt op dat buiten de gemeente Den Haag alle gemeenten met een negatief herverdeeeffect van meer dan € 100 per inwoner gemeenten zijn met een concentratie zorginstellingen met verblijf van verstandelijk gehandicapten of meervoudig gehandicapten (lichamelijk en verstandig en/of zintuiglijk). Het zijn de gemeenten die hoog scoren op de maatstaven

- bedden
- mensen met een Wsw-dienstverband of een arbeidsongeschiktheidsuitkering ('uo_bo')
- en aantal Wajong-ers

die de grootste negatieve herverdeeeffecten ervaren in het meest recente voorstel van BZK voor een nieuw verdeelmodel.

²⁴ BEA heeft de gemeente Gennep voor het voorliggende onderzoek met name gespiegeld aan de volgende groep gemeenten, met een inwonertal van 16.710 tot 18.051 (uitgaand van de gegevensbasis over het jaar 2019): Asten, Son en Breugel, Zandvoort, Nederweert, Staphorst, Brielle, Waalre, Waterland, Ommen, Hardinxveld-Giessendam.

Het (grote) verlies van de gemeente Den Haag valt op. Waar de andere G4-gemeenten beperkt inleveren (Utrecht € 20, Amsterdam € 22 en Rotterdam € 36 per inwoner), springt Den Haag eruit met een fors groter nadeel van € 157 per inwoner. Eén van de redenen hiervoor is dat voor twee van de vier G4-gemeenten, namelijk Den Haag en Utrecht, geldt dat het vaste bedrag in de Algemene Uitkering is geschrapt als gevolg van de herijking. Voor Amsterdam en Rotterdam zijn de vaste bedragen aanzienlijk neerwaarts bijgesteld. Per inwoner resulteert dit voor Den Haag in een nadeel van € 144 per inwoner. Den Haag heeft verder ook een relatief groot negatief herverdeeleffect voor het sociaal domein. Het beeld voor de G4-gemeenten is als volgt:

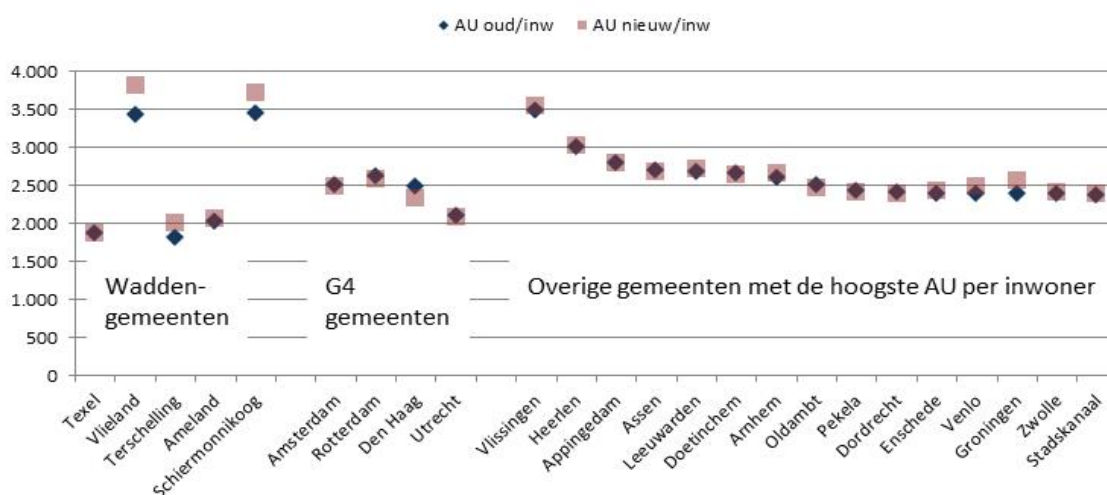
G4-gemeente	SVB			Herverdeeleffect per inwoner in €				
	oud	nieuw	hve	SVB	SD	KD	AEM	Totaal
	€ mln	€ mln	€ mln	€	€	€	€	€
Amsterdam	161,54	77,73	- 83,81	- 97	5	198	-127	-22
Rotterdam	99,25	28,36	- 70,89	-110	-32	208	-103	-36
Den Haag	77,67	0	- 77,67	- 144	-92	197	-117	-157
Utrecht	47,26	0	- 47,26	- 97	11	260	-157	-20

Om de herverdeeleffecten goed te kunnen duiden, is het nuttig deze in het perspectief te plaatsen van de hoogte van de Algemene Uitkering per inwoner. Het blijkt dat de Algemene Uitkering per inwoner het hoogst is bij de volgende typen gemeenten:

- Waddengemeenten, met name Vlieland en Schiermonnikoog (voor Texel, Terschelling en Ameland geldt het tegenovergestelde).
- G4-gemeenten, met wat hogere AU per inwoner voor Amsterdam, Rotterdam en Den Haag dan voor Utrecht.
- Gemeenten met een sociaaleconomisch zwak profiel, zoals gemeenten in het noorden (kleinere gemeenten als Appingedam, Oldambt, Pekela en Stadskanaal en grotere zoals Leeuwarden, Groningen en Assen), in Zuid-Limburg (zoals Heerlen en in mindere

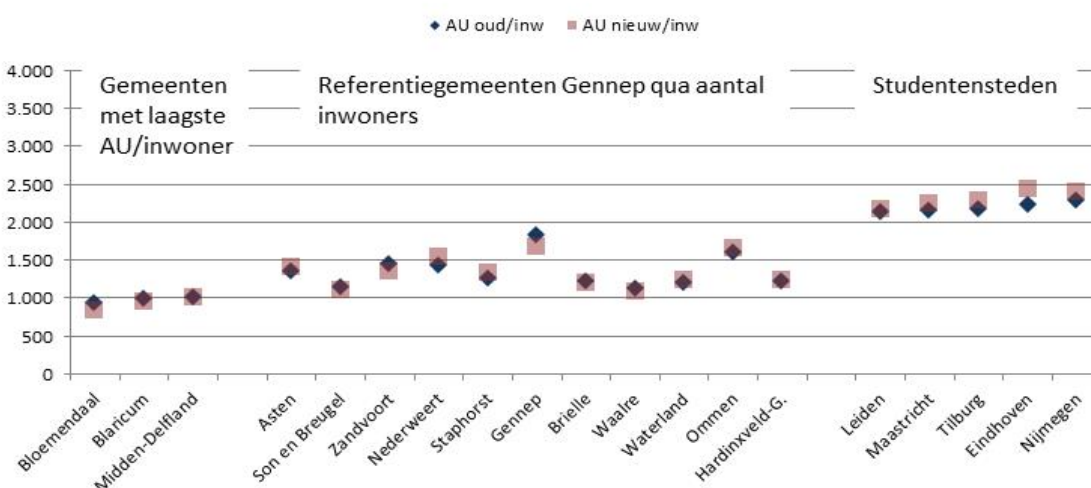
mate Kerkrade en Brunssum) en in het oosten van het land (zoals Doetinchem, Enschede, Zwolle en in mindere mate Almelo).

Niveau Algemene Uitkering in € per inwoner, huidige situatie en na herijking
O.b.v. voorstel BZK d.d. 12 augustus 2021

De Algemene Uitkering per inwoner voor de gemeente Gennep blijft ruimschoots beneden die van de Waddengemeenten, de G4-gemeenten en de gemeenten in het noorden, zuiden en oosten waarvan ingeschat wordt dat deze voor de grootste sociaaleconomische uitdagingen staan. In het perspectief van gemeenten van gelijke grootte, qua inwonertal, ontvangt de gemeente Gennep een relatief hoge Algemene Uitkering per inwoner:

Niveau Algemene Uitkering in € per inwoner, huidige situatie en na herijking
O.b.v. voorstel BZK d.d. 12 augustus 2021

Verder valt op dat de gemeenten die de laagste Algemene Uitkering per inwoner ontvangen bij de voorgenomen herijking nog verder achteruit gaan. Dit geldt voor gemeenten als

Bloemendaal, Blaricum en Midden-Delfland, de gemeenten met de laagste Algemene Uitkering per inwoner, en in nog sterkere mate ook voor een gemeente als Pijnacker-Nootdorp (minus € 132, van € 1.101 per inwoner naar € 969 per inwoner). Deze gemeente is daarmee bij invoering van het nieuwe verdeelmodel na de gemeenten Bloemendaal en Blaricum de gemeente met de laagste Algemene Uitkering per inwoner. Een opvallend lage Algemene Uitkering per inwoner is er verder voor gemeenten als Lansingerland (€ 1.034), Zuidplas, (€ 1.148), Bodegraven-Reeuwijk (€ 1.188) en Haarlemmermeer (€ 1.189). Het zijn 'overloopgemeenten' voor grote steden als Rotterdam, Den Haag en Amsterdam en een middelgrote stad als Gouda.

De vraag is of dit daadwerkelijk relatief probleemloze gemeenten zijn. Mede door de schaarste aan woningen, en zeker betaalbare woningen, in de grote steden, mag verwacht worden dat deze gemeenten vanwege hun 'overloopfunctie' in enige mate ook de problemen uit deze steden importeren.

... kleiner
verlies voor
Noorden

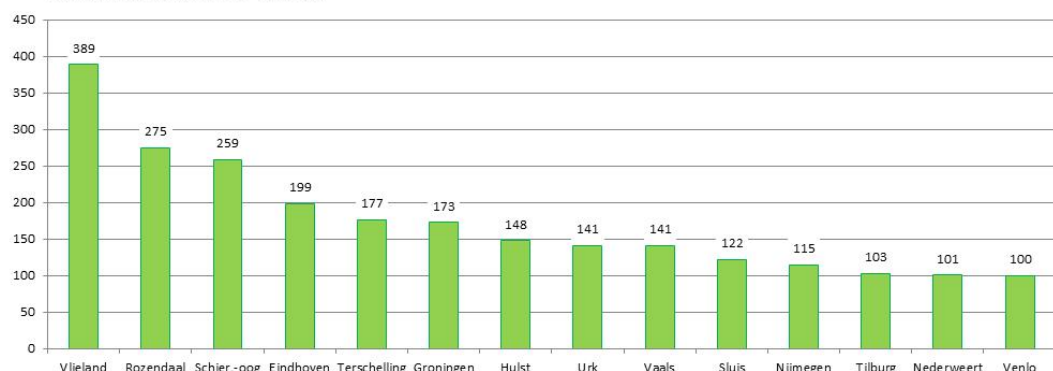
Het verdeelvoorstel van augustus 2021 treft een duidelijk andere groep gemeenten dan het verdeelvoorstel van februari 2021. Toen waren het gemeenten als Hoogezand-Sappemeer, Oldambt, Veendam en Menterwolde die tussen € 94 en € 158 verlies per inwoner incasseerden. Op de kaart met gemeenten met een sterk negatief verdeeleffect waren het vooral Groningen en Friesland die 'rood kleurden'. Dat beeld is inmiddels sterk gewijzigd.

Nieuwe
'winnaars'

De gemeenten met het grootste positieve herverdeeleffect per inwoner hebben uiteenlopende kenmerken. Opvallend zijn de volgende groepen 'winnaars':

- 100.000 plus-gemeenten met een grote centrumfunctie en veel studenten.
- Wadden-gemeenten.

Gemeenten met positief herverdeeleffect > € 100 per inwoner
weergegeven is totale effect per inwoner in €
(optelsom van SD, KD, SVB en AEM)

Het verdeelvoorstel van februari 2021 leverde voor een aantal Waddengemeenten een aanzienlijke 'plus' op (met name Vlieland en Terschelling en in mindere mate Schiermon-

nikoog en Ameland). Daarnaast was opvallend dat zowel Staphorst als Urk sterk profiteerden.

5.2 Nadeel Gennep veroorzaakt in sociaal domein en door eigen inkomsten

Oorzaken
nadeel

Het grote negatieve verdeeleffect voor de gemeente Gennep op de algemene uitkering als geheel is terug te voeren op twee oorzaken:

- Het nadeel dat de gemeente Gennep ondervindt van het verdeelvoorstel voor het sociaal domein.
- De wijze waarop omgegaan wordt met de Algemene Eigen Middelen (AEM), met name de overige eigen middelen (OEM) en in mindere mate ook de onroerende zaakbelasting (OZB).

Het positieve herverdeeleffect per inwoner op het klassiek domein neemt voor de gemeente Gennep toe met de respectievelijke voorstellen van BZK in februari, juli en augustus 2021 voor een nieuw verdeelmodel. Daar staat tegenover dat het negatieve herverdeeleffect op het sociaal domein ook toeneemt en wel in nog sterkere mate:

Vershil oud -> nieuw voor Gennep

O.b.v. basisjaar 2017	SD	KD	OEM	OZB	IU/DU	Totaal
Gennep oud	803	664	-32	-138	347	1645
Gennep nieuw (februari)	583	844	-65	-181	347	1528
Gennep nieuw (juli)	586	871	-114	-181	347	1508
nieuw feb - oud	-220	180	-33	-43	0	-117
nieuw juli - oud	-218	206	-82	-43	0	-137

Vershil oud -> nieuw voor Gennep

O.b.v. basisjaar 2019	SD	KD	OEM	OZB	IU/DU	Totaal
Gennep oud	903	731	-35	-142	369	1826
Gennep nieuw (aug.)	665	952	-124	-186	369	1676
nieuw augustus - oud	-237	221	-89	-45	0	-150

Het voordeel dat de gemeente Gennep heeft op het klassiek domein weegt niet op tegen deze negatieve verdeeleffecten. Gennep is zelfs, met de gemeente Baarn, de enige gemeente waarvoor geldt dat het negatieve verdeeleffect op het sociaal domein groter is dan het positieve verdeeleffect op het klassiek domein. Het saldo van het herverdeeleffect van het klassiek domein en het sociaal domein is voor Gennep minus € 16 en voor Baarn minus € 10 per inwoner terwijl het voor Nederland als geheel sterk positief is en wel € 149 per inwoner. Ook de gemeente Pijnacker-Nootdorp is in dit perspectief een uitschieter, zij het dat voor die gemeente nog net geldt dat het saldo van het herverdeeleffect van klassiek en sociaal domein positief is (plus € 2 per inwoner).

Het totale verdeeleffect van € 150 per inwoner komt tot stand als optelsom van:

Verdeeleeffect naar component binnen Algemene Uitkering	
Onderdeel Algemene Uitkering	Financieel effect per inwoner
• Sociaal Domein	-/- € 237
• Klassiek Domein	€ 221
• Specifieke vaste bedragen (SVB)	0*
➤ Overige Eigen Middelen (OEM)	-/- € 89
➤ Onroerende zaakbelasting (OZB)	-/- € 45
• Algemene Eigen Middelen (AEM) = OEM + OZB	-/- € 134
Totaal herverdeeleeffect	-/- € 150

* niet van toepassing (vaste bedragen zijn er met name voor G4- en Waddengemeenten)

Nota bene: de gemeente Gennep ontving geen vaste bedragen (zoals wel het geval is voor de G4-gemeenten en de Waddengemeenten).

De optelsom van de herverdeeleeffecten per inwoner voor het Sociaal Domein en het Klassiek Domein komt voor de gemeente Gennep uit op minus € 16 per jaar terwijl deze optelsom voor Nederland als geheel op plus € 149 per inwoner per jaar uit komt:

Gemeente	herverdeeleeffect Sociaal Domein in € per inwoner	herverdeeleeffect Klassiek Domein in € per inwoner	herverdeeleeffect Sociaal + Klassiek Domein in € per inwoner
Gennep	-237	221	-16
Baarn	-186	176	-10
Pijnacker-Nootdorp	-188	190	2
Sliedrecht	-198	213	14
Druten	-177	200	22
Woudenberg	-177	201	24
Ermelo	-181	208	27
Oegstgeest	-139	167	28
Beemster	-192	222	29
Achtkarspelen	-184	216	33
Zoeterwoude	-237	272	35
Westervoort	-178	214	36
Heerhugowaard	-181	216	36
IJsselstein	-162	200	38
Rijswijk	-158	198	39
Nederland	-70	219	149
Amsterdam	5	198	203
Rotterdam	-32	208	176
Den Haag	-92	197	105
Utrecht	11	260	271

Ook voor deze ranglijst van gemeenten met ongunstige verdeeleeffecten geldt dat de gemeenten met zorginstellingen met verblijf de ranglijst domineren.

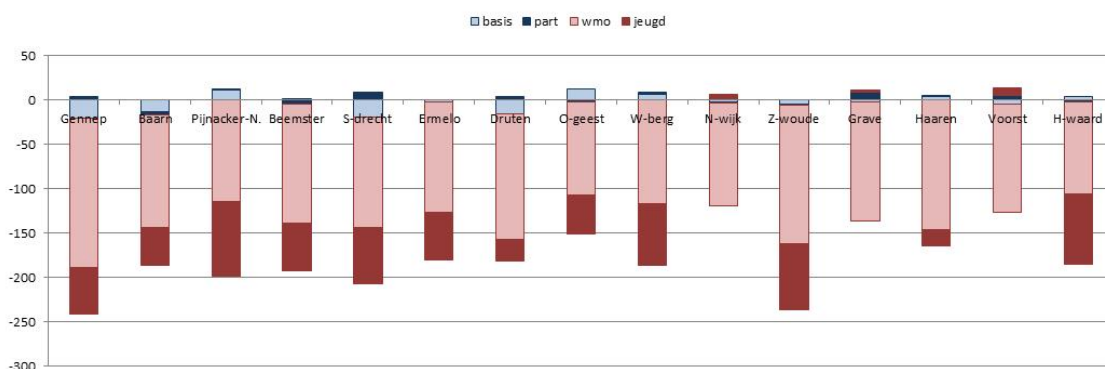
Opvallend is verder dat de herverdeeleeffecten per inwoner in het Sociaal Domein veel sterker variëren tussen gemeenten dan de herverdeeleeffecten in het Klassiek Domein. Voor

Gennep geldt dat, uitgaand van het verdeelvoorstel van augustus 2021, het herverdeel-effect in het Klassiek Domein volledig in lijn is met dat voor Nederland als geheel (plus € 221 per inwoner versus plus € 219 per inwoner), maar dat het verdeeleffect in het Sociaal Domein zeer sterk afwijkt (respectievelijk minus € 237 per inwoner versus minus € 70 per inwoner).

Afgezet tegen het Nederlands gemiddelde, verliest de gemeente Gennep daarmee € 165 per inwoner per jaar in het Sociaal Domein. Bij een inwoneraantal van 17.071 (op basis van gegevens over het jaar 2019) betekent dit dat de gemeente Gennep jaarlijks circa € 2,8 miljoen aan inkomsten misloopt.

Het sterk negatieve herverdeel-effect voor Gennep in het sociaal domein is met name te wijten aan het verlies op het cluster Wmo. Het blijkt dat dit niet alleen voor Gennep geldt maar voor vrijwel alle gemeenten waar een sterke concentratie aanwezig is van zorginstellingen met verblijf:

Herverdeel-effect Sociaal Domein, in € per inwoner
uitgesplitst naar sociale basisvoorzieningen, participatie, Wmo en jeugdhulp

Op de verschillende onderdelen van het verdeelmodel in het sociaal domein wordt navolgend nader ingegaan in hoofdstuk 5. Op de verdeeleffecten in het klassiek domein in hoofdstuk 6 en op de verdeeleffecten wat betreft eigen inkomsten in hoofdstuk 7.

6 Sociaal domein

Het deel van de Algemene Uitkering dat gemeenten ontvangen als dekking voor hun kosten in het sociaal domein, bestaat uit vier componenten:

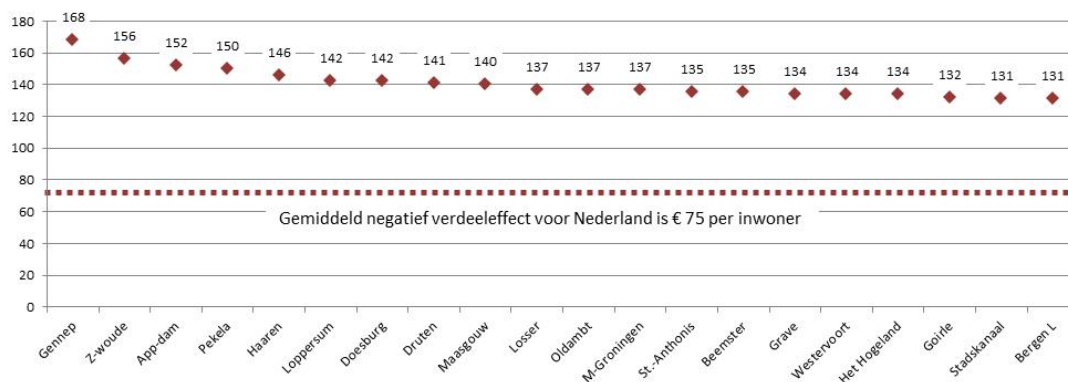
- Cluster Wmo.
- Cluster Sociale basisvoorzieningen.
- Cluster Jeugdhulp.
- Cluster Participatie.

Het blijkt dat het grote negatieve herverdeeeffect op het sociaal domein voor de gemeente Gennep (minus € 237 per inwoner) vooral veroorzaakt wordt in het cluster Wmo (minus € 168 per inwoner) en in mindere mate in het cluster Jeugdhulp (minus 52 per inwoner) en het cluster Sociale basisvoorzieningen (minus € 21 per inwoner).

6.1 Gennep grootste nadeelgemeente op cluster Wmo

Met een negatief verdeeeffect van € 168 op het cluster Wmo is Gennep 'koploper' in Nederland. Het negatieve verdeeeffect is daarmee € 93 per inwoner hoger dan voor Nederland als geheel (voor Nederland als geheel is het negatieve verdeeeffect € 75 per inwoner):

Gemeenten met grootste negatieve herverdeeeffect per inwoner op cluster Wmo
o.b.v. voorstel nieuw verdeelmodel d.d. augustus 2021

In de top-15 van grootste verliezers op het cluster Wmo zijn de volgende groepen van gemeenten sterk vertegenwoordigd:

- Gemeenten met concentratie van instellingen met verblijf, zoals Gennep, Zoeterwoude, Haaren, Druten, Maasgouw, Losser, Midden-Groningen, Beemster en Grave.
- Groningse gemeenten zoals Appingedam, Pekela, Loppersum, Oldambt en Midden-Groningen (voor de laatste gemeente geldt dat deze gemeente sinds jaren ook een grote instelling voor mensen met een verstandelijke handicap binnen de gemeentegrenzen heeft, namelijk Nieuw-Woelwijck).

In de top-15 behoren alleen Doesburg en Bergen (Limburg), een buurgemeente van Gennep, niet tot deze twee groepen.

Maatstaven
ongelukkig
gekozen

Het nadeel voor Gennep kan worden verklaard uit de keuze voor de maatstaven die in het nieuwe verdeelmodel voor het cluster Wmo een groot gewicht hebben gekregen. Met name is nadelig voor Gennep dat de maatstaf centrumfunctie het grootste gewicht heeft gekregen (26,9 procent). Gennep scoort daarnaast ook op de maatstaf eenpersoonshuishoudens (met een gewicht van 15,7 procent) laag:

BZK-voorstel februari 2021		BZK-voorstel juli 2021		BZK-voorstel augustus 2021	
maatstaf	gewicht	maatstaf	gewicht	maatstaf	gewicht
lidr_w	33%	lidr_w	20%	lid_w_nw	23,7%
cf.regionaal	27%	ephh	13%	ephh	15,7%
GGZ	9%	kernen	2%	kernen	2,4%
inw65+dr	15%	cf.regionaal	22%	cf.regionaal	26,9%
LOdr	14%	inw65+dr	29%	inw75+dr	16,1%
kern*inw	3%	LOdr	13%	LOdr	15,1%
Totaal	100%	Totaal	100%	Totaal	100,0%

Vraagtekens bij maatstaven

Bij de keuze van BZK voor de maatstaf centrumfunctie en de maatstaf eenpersoonshuishoudens kunnen vraagtekens worden geplaatst:

- De maatstaf centrumfunctie is in het verdeelmodel voor het cluster Wmo (en ook voor de clusters Jeugdhulp en Sociale basisvoorzieningen) opgenomen als proxy voor problemen in het sociaal domein en met name de stapeling die op dit vlak zichtbaar is in de grote steden. De maatstaf centrumfunctie miskent echter gemeenten die ook kampen met een stapeling van problemen in het sociaal domein, maar waar geen sprake is van een centrumfunctie. De maatstaf centrumfunctie door BEA gekwalificeerd als onnodig en ongewenst:
 - De maatstaf centrumfunctie is onnodig omdat de problemen waar onder meer grote steden mee te maken hebben in het sociaal domein ook vertaald kunnen worden naar andere maatstaven die meer direct aangrijpen bij de oorzaken van deze problemen. Voor het cluster Wmo kan de maatstaf eenpersoonshuishoudens ouder dan 75 jaar een adequate maatstaf zijn om de eenzaamheidsproblematiek, die met name bij ouderen veel voorkomt, te operationaliseren. Naast eenzame ouderen zijn er nog andere groepen die een (sterk) verhoogde kans hebben om beroep te moeten doen op Wmo-voorzieningen, zoals niet-westerse migranten, mensen met GGZ-problematiek, mensen die geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn en mensen met een Wsw-dienstverband en Wajongers.
 - De maatstaf eenpersoonshuishoudens is in het verdeelmodel voor het cluster Wmo opgenomen om het belangrijke thema van de eenzaamheid gewicht te geven. Indien echter geen leeftijdsbegrenzing wordt gehanteerd bij deze maatstaf, profiteren vooral ook steden met een grote studentenpopulatie omdat ook alleenwonende studenten en overige 'happy singles' meetellen bij deze maatstaf. Het gegeven dat

de studentensteden veelal relatief gunstig scoren qua herverdeeeffecten in het sociaal domein, is hier voor een belangrijk deel aan te wijten.

- De maatstaf centrumfunctie is ongewenst omdat gemeenten zonder centrumfunctie maar met een stapeling van sociale problemen (denk aan gemeenten met een zwakke sociaaleconomische structuur in Oost-Groningen en oostelijk Zuid-Limburg) niet volledig gehonoreerd worden voor deze problematiek.

Overschat & onverantwoord De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) adviseert om deze redenen in zijn advies over de herverdeling van het Gemeentefonds om “de aard en het gewicht van de maatstaven in het sociaal domein, die mogelijk een kunstmatig uitvloeisel zijn van het gekozen peiljaar 2017, zoals centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens, te heroverwegen”²⁵. De ROB acht het gewicht voor de maatstaf centrumfunctie “overschat” en adviseert een (of meer) “precieze maatstaf” voor de stapeling van problematiek, zoals ook maar niet alleen wordt aangetroffen in de grote steden. ROB kwalificeert de maatstaf centrumfunctie als een “ongelukkige benadering van de stapeling van problematiek”.

ROB constateert verder dat “de nadruk op globaliteit in termen van zo min mogelijk maatstaven heeft er toe geleid dat de centrumfunctie een onverantwoord zwaar gewicht in de verdeling heeft gekregen.” ROB concludeert dat opname van de maatstaf centrumfunctie | andere, meer precieze maatstaven als eenoudergezinnen, eenpersoonshuishoudens boven de 65 jaar, inkomensmaatstaven en dergelijke als het ware wegdrukt”. Voor de balans in het verdeelmodel voor het cluster Wmo is het belangrijk dat het verdeelmodel op dit punt ingrijpend wordt bijgesteld.

6.2 Gennep in top-10 van grootste nadeelgemeente op cluster Jeugdhulp

De gemeente Gennep blijkt ook op het cluster Jeugdhulp te behoren tot de tien gemeenten met het grootste negatieve herverdeeeffect. Het negatieve herverdeeeffect op het cluster Jeugdhulp bedraagt voor Gennep € 52 per inwoner. Koploper in dit verband is de gemeente Pijnacker-Nootdorp, waar het negatieve herverdeeeffect is opgelopen tot € 85 per inwoner.

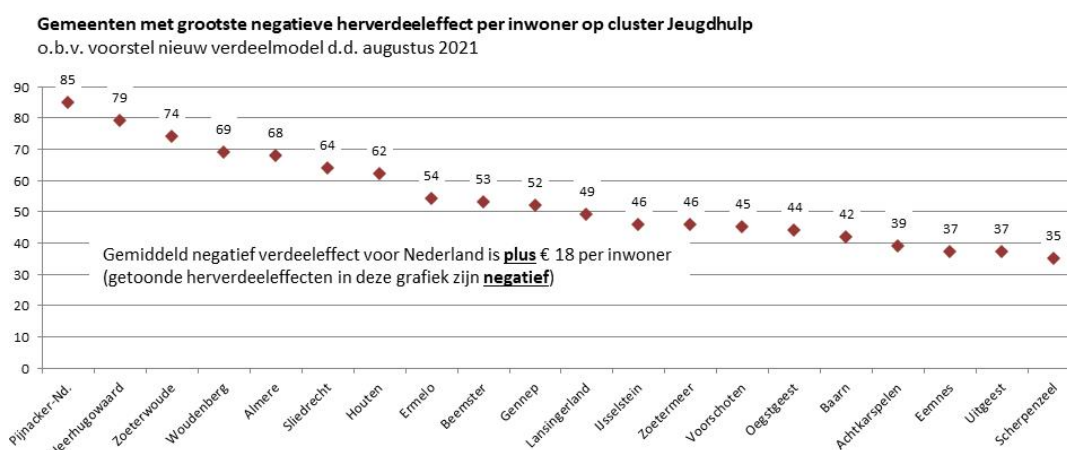
Het blijkt dat het nieuwe verdeelmodel voor het cluster Jeugdhulp met name resulteert in sterk negatieve herverdeeeffecten voor de volgende groepen van gemeenten:

- Gemeenten met een groeifunctie, zoals onder meer Pijnacker-Nootdorp, Heerhugowaard, Almere, Houten, Lansingerland, IJsselstein en Zoetermeer. Het zijn gemeenten met relatief veel jongeren.

²⁵ Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB), Brief aan minister van BZK, onderwerp: *Advies herverdeling gemeentefonds*, 19 oktober 2021. Dit advies is in lijn met een uitgebreide analyse van BEA naar het nieuwe verdeelmodel voor het sociaal domein: BEA, *Nieuw verdeelmodel sociaal domein, second opinion*, 30 september 2020; Een verdieping op deze second opinion is recent gepubliceerd: BEA, *Ieder zijn deel: vervolg second opinion nieuw verdeelmodel voor het sociaal domein*, 1 oktober 2021.

- Gemeenten met een concentratie van zorginstellingen met verblijf, zoals Pijnacker-Nootdorp en Heerhugowaard (met tevens een groeifunctie), Zoeterwoude, Woudenberg, Sliedrecht, Ermelo, Beemster, Gennep en Baarn.

De negatieve herverdeeeffecten zijn minder groot dan op het cluster Wmo, maar een herverdeeeffect van minus € 52 betekent voor de gemeente Gennep, bij circa 17.000 inwoners, een jaarlijks verlies van circa € 885.000:

De negatieve verdeeeffecten zijn verklaarbaar vanuit de volgende veranderingen:

- In het huidige verdeelmodel heeft de maatstaf jongeren (18 jaar en jonger) het grootste gewicht op het cluster Jeugd (circa 62,4 procent). In het nieuwe door BZK voorgestelde verdeelmodel voor dit cluster is het aantal huishoudens met lage inkomens (ongeacht of zij kinderen hebben of niet) veruit de belangrijkste verdeelmaatstaf met circa 73 procent. Dit miskent dat in de praktijk voor de jeugdhulp geldt dat het aantal jeugdigen de belangrijkste kostendrijver is. Zowel huishoudens met kinderen met lage inkomens als huishoudens met kinderen met hoge inkomens weten de weg naar jeugdhulp te vinden. Het inkomen van huishoudens is wel van belang, omdat bij de groep huishoudens met lagere inkomens de jeugdhulpproblematiek gemiddeld complexer is, maar deze factor is secundair ten opzichte van het aantal jongeren in een gemeente. Omdat de maatstaf jongeren enorm in gewicht is afgenomen, is het logische gevolg dat gemeenten met relatief veel jongeren hier nadeel van ondervinden.
- In het verdeelmodel is verder gewicht toegekend aan de maatstaf centrumfunctie, net zoals op het cluster Wmo. In lijn met wat hiervoor is gesteld bij de toelichting op het cluster Wmo, kan ook voor het cluster Jeugdhulp worden geconcludeerd dat deze maatstaf onnodig en ongewenst is. Er is bij de voorzieningen op het terrein van het cluster Jeugdhulp geen sprake van 'toerisme' van inwoners van de ene naar de andere (centrum-)gemeente, zoals dit wel het geval is op het cluster Sport, Cultuur en Recreatie (SCR).

Het navolgende overzicht laat zien dat in het voorgestelde nieuwe verdeelmodel nog maar van vier verdeelmaatstaven wordt uitgegaan, waarvan één maatstaf niet logisch is (maatstaf centrumfunctie), een andere maatstaf veel te veel gewicht heeft gekregen (maatstaf huishoudens met laag inkomen, waarbij zelfs niet eens als beperking is toegevoegd dat dit dan huishoudens met lage inkomens moeten zijn met kinderen tot 18 jaar) en een andere maatstaf sterk is onderschat (de maatstaf jongeren) omdat deze de belangrijkste kosten-drijver op het cluster Jeugd weerspiegelt:

BZK-voorstel februari 2021		BZK-voorstel juli 2021		BZK-voorstel augustus 2021	
maatstaf	gewicht	maatstaf	gewicht	maatstaf	gewicht
jongeren	28%	jongeren	20%	jongeren	19,8%
lidr_w	59%	lidr_w	73%	lidr_w_nw	73,1%
cf.regionaal	8%	oadw	-8%	oadw	-8,2%
jong.arm	15%	cf.regionaal	15%	cf.regionaal	15,3%
GGI*inwdr	-10%				
Totaal	100%	Totaal	100%	Totaal	100,0%

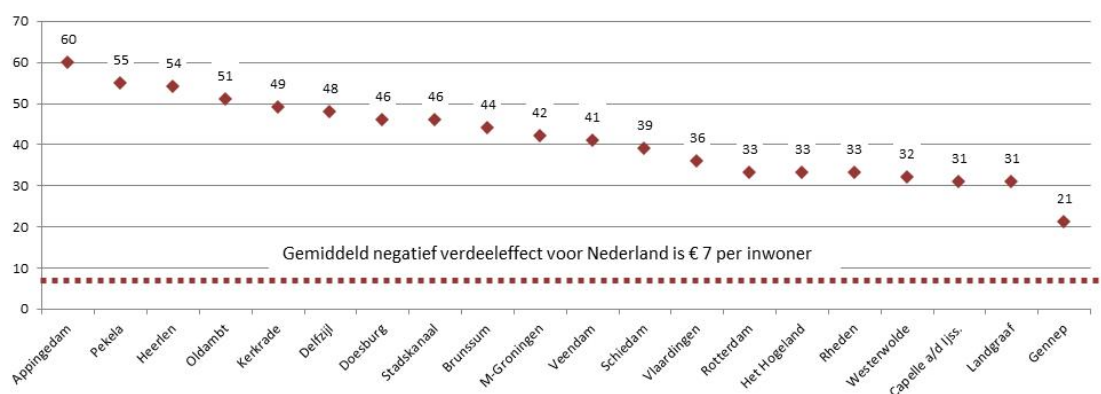
Het gebruik van de maatstaf omgevingsadressendichtheid met een negatief gewicht is on-uitlegbaar. Als de omgevingsadressendichtheid impact heeft op de kosten van gemeenten voor jeugdhulp, dan zal deze impact kostenverhogend zijn (bijvoorbeeld omdat er meer problematiek is met jongeren in wijken met veel hoogbouw).

6.3 Gennep levert ook in op het cluster Sociale basisvoorzieningen

Het financieel herverdeeleeffect voor de gemeente Gennep op het cluster Sociale basisvoorzieningen is ook negatief (minus € 21 per inwoner). Dat is een drie keer zo groot verlies als voor Nederland gemiddeld (minus € 7 per inwoner).

De grootste verliezers op het cluster Sociale basisvoorzieningen zijn gemeenten in Groningen (Appingedam, Pekela, Oldambt, Delfzijl, Stadskanaal, Midden-Groningen, Veendam, Het Hogeland en Westerwolde):

Gemeenten met grootste negatieve herverdeeleeffect per inwoner op cluster Sociale basisvoorzieningen
o.b.v. voorstel nieuw verdeelmodel d.d. augustus 2021

Ook gemeenten in Zuid-Limburg (met name Heerlen, Kerkrade, Brunssum en Landgraaf) leveren in op het cluster Sociale basisvoorzieningen en daarnaast geldt dit voor de gemeente Rotterdam en enkele omliggende gemeenten (Schiedam, Vlaardingen, Capelle aan den IJssel).

Deze patronen worden verklaard doordat bij de verdeling van de middelen voor het cluster Sociale basisvoorzieningen de sociaaleconomische maatstaven vrijwel volledig zijn weggelaten. Alleen de maatstaf niet-westerse migranten weegt in het nieuwe verdeelmodel mee. Het cluster Sociale basisvoorzieningen is opgebouwd uit een diversiteit aan taakvelden, waaronder taakveld Volksgezondheid en taakveld Samenkracht en burgerparticipatie, met voor elk taakveld momenteel een verdeelmodel met circa twintig verdeelmaatstaven waaronder:

- Huishoudens met laag inkomen (13 procent voor taakveld Samenkracht en burgerparticipatie en 10,6 procent bij taakveld Volksgezondheid).
- Bijstandsontvangers (6,2 procent bij taakveld Samenkracht en burgerparticipatie en 4,9 procent bij taakveld Volksgezondheid).
- Uitkeringsontvangers (2,7 procent bij cluster Samenkracht en burgerparticipatie en 2,1 procent bij taakveld Volksgezondheid).

In het voorgestelde nieuwe verdeelmodel heeft de maatstaf niet-westerse migranten een gewicht van 10,5 procent. Dit is min of meer in lijn met de oude situatie waarin de maatstaf minderheden een gewicht had van 14,2 procent op het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie en 11,5 procent op het taakveld Volksgezondheid.

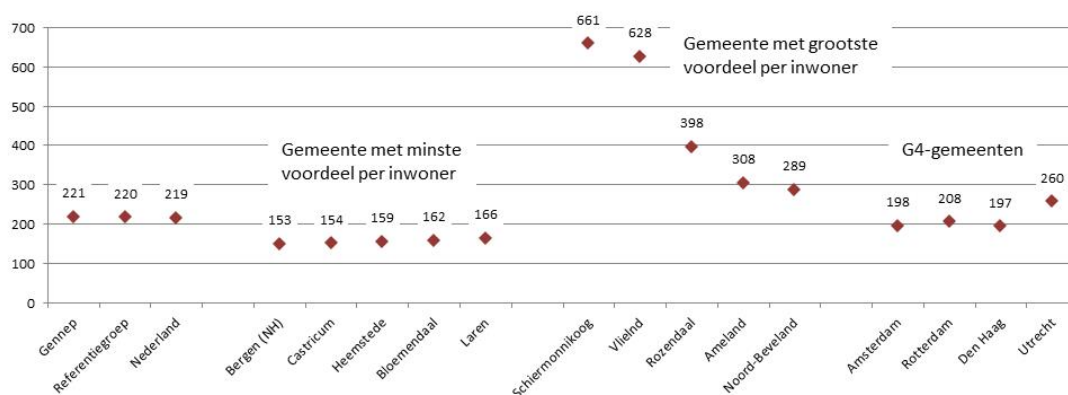
In het nieuwe verdeelmodel krijgt het aantal inwoners veruit het grootste gewicht, in lijn met het algemene karakter van de voorzieningen van dit cluster. Aan de centrumfunctie en de omgevingsadressendichtheid (OAD) is samen een gewicht van bijna 23 procent toegekend. Er is op de betreffende voorzieningen echter helemaal geen sprake van een centrumfunctie, zodat de maatstaf centrumfunctie onlogisch is en ook de relatie tussen OAD enerzijds en uitgaven voor sociale basisvoorzieningen is niet voorzien van een onderbouwing.

BZK-voorstel februari 2021		BZK-voorstel juli 2021		BZK-voorstel augustus 2021	
maatstaf	gewicht	maatstaf	gewicht	maatstaf	gewicht
inwo	51%	inwo	66%	inwo	65,1%
kernen500	3%	oadw	8%	oadw	8,5%
cf.regionaal	19%	kernen	1%	kernen	0,6%
nwmigr	10%	cf.regionaal	15%	cf.regionaal	15,2%
GGZ	16%	nwmigr	10%	nwmigr	10,5%
Totaal	100%	Totaal	100%	Totaal	100,0%

7 Klassiek domein

Waar de gemeente Gennep er in het sociaal domein € 237 per inwoner op achteruit gaat, uitgaand van het door BZK op 12 augustus gepubliceerde voorstel voor een nieuw verdeelmodel, gaat Gennep er in het klassiek domein € 221 per inwoner op vooruit. Het voordeel per inwoner voor de gemeente Gennep op het klassiek domein is vrijwel gelijk aan het herverdeeleeffect per inwoner voor Nederland als geheel (plus € 221 per inwoner versus plus € 219 per inwoner):

Overzicht van herverdeeleeffecten op klassiek domein, in € per inwoner
o.b.v. voorstel nieuw verdeelmodel d.d. augustus 2021

Ook afgezet tegen een referentiegroep²⁶ van gemeenten blijkt dat de gemeente Gennep nauwelijks afwijkt. Het voordeel per inwoner van € 220 voor de gemeenten in deze referentiegroep op basis van inwonertal wijkt nauwelijks af van het voordeel van € 221 per inwoner voor de gemeente Gennep.

Uitgesplitst naar clusters binnen het klassiek domein blijkt dat Gennep ten opzichte van Nederland vooral afwijkt op de clusters SCR en IRM²⁷:

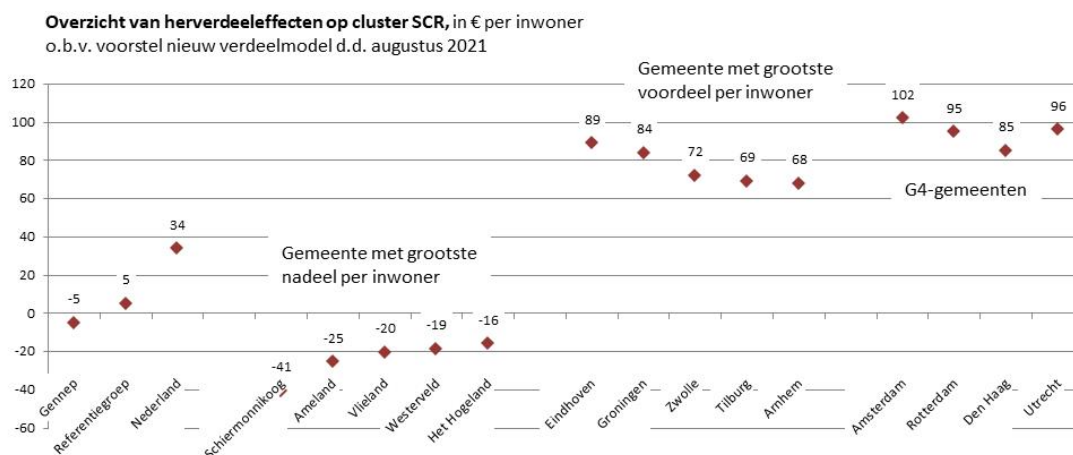
Verdeeleeffect per inwoner in klassiek domein uitgesplitst naar clusters (in €/inwoner)						
Niveau	B&O	O&V	OND	SCR	IRM	KD totaal
Gennep	163	7	9	-5	47	221
Nederland	160	16	6	34	3	219
Referentiegroep	161	9	7	5	38	220

²⁶ BEA heeft de gemeente Gennep voor het voorliggende onderzoek met name gespiegeld aan de volgende groep gemeenten, met een inwonertal van 16.710 tot 18.051 (uitgaand van de gegevensbasis over het jaar 2019): Asten, Son en Breugel, Zandvoort, Nederweert, Staphorst, Brielle, Waalre, Waterland, Ommen, Hardinxveld-Giessendam.

²⁷ SCR staat voor Sport, Cultuur en Recreatie; IRM voor Infrastructuur, Ruimte en Milieu; B&O voor Bestuur en Ondersteuning, O&V voor Openbare orde en Veiligheid en OND voor Onderwijs.

Gennep wijkt nauwelijks af van de referentiegroep, wat betreft herverdeeleeffecten uitgesplitst naar clusters binnen het klassiek domein.

Voor het cluster SCR, waarop Gennep het meest afwijkt van het gemiddelde herverdeeleeffect per inwoner voor Nederland als geheel, blijkt dat de G4-gemeenten het grootste voordeel behalen met de gemeente Eindhoven en op de voet gevolgd door de gemeente Groningen en op wat meer afstand andere 100.000 plus-gemeenten als Zwolle, Tilburg en Arnhem:

Tot de grootste verliezers op het cluster SCR behoren de Waddengemeenten Schiermonnikoog, Ameland en Vlieland en de gemeente Westerveld in Drenthe en Het Hogeland in Groningen.

Omdat het herverdeeleeffect per inwoner voor de gemeente Gennep in lijn ligt met dat van de referentiegroep en in grote lijnen ook aansluit bij dat voor Nederland als geheel, krijgt het klassiek domein in het voorliggende onderzoek geen verdere uitwerking.

8 Overige Eigen Inkomsten en OZB

Voor een integraal beeld van de herverdeeleeffecten van de voorgenoemde herijking van het gemeentefonds, is het noodzakelijk ook te kijken naar hoe in het verdeelmodel wordt omgegaan met de eigen inkomsten van gemeenten. Van belang zijn dan twee categorieën inkomsten:

- Overige Eigen Middelen (OEM).
- Onroerende zaakbelasting (OZB).

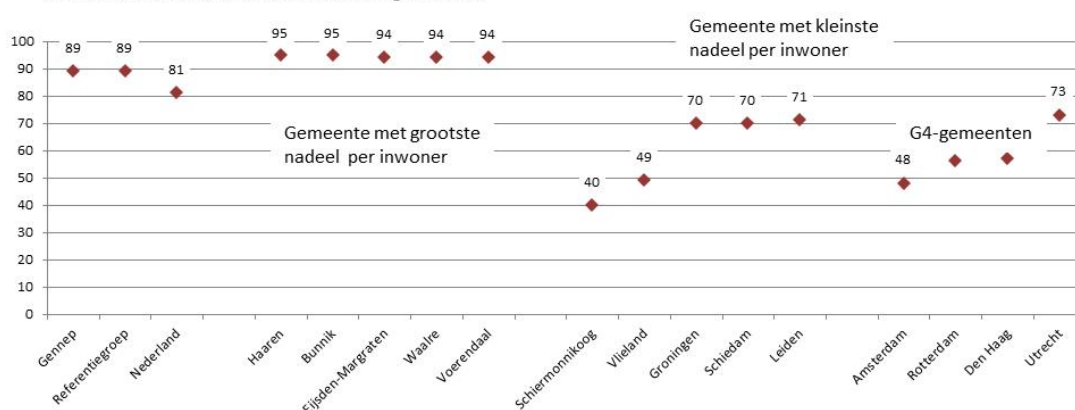
8.1 Overige Eigen Middelen (OEM)

De Overige Eigen Middelen (OEM) zijn opgebouwd uit de volgende elementen:

- Belastingen (waaronder toeristenbelasting, precario, forensen- en hondenbelasting).
- Algemene reserve en resultaat.
- Treasury.
- Grondexploitatie
- Overige lasten en baten.

De Algemene Uitkering van gemeenten wordt gecorrigeerd voor een inhouding vanwege door gemeenten te ontvangen OEM. In het nieuwe verdeelmodel is deze inhouding gebaseerd op het aantal inwoners. Het blijkt dat de gemeente Gennep behoort tot de gemeenten met relatief het grootste nadeel vanwege de herijking van de OEM. Per inwoner is het nadeel voor Gennep € 89. Dit is wel in lijn met het negatieve verdeeleeffect op de groep van referentiegemeenten (met ook een nadeel van € 89 per inwoner gemiddeld) en beperkt boven het nadeel per inwoner voor Nederland als geheel (€ 81):

Overzicht van negatieve herverdeeleeffect inkomstencluster Overige Eigen Middelen (OEM), in € per inwoner
o.b.v. voorstel nieuw verdeelmodel d.d. augustus 2021

Bij nadere beschouwing blijkt maar een beperkt aantal gemeenten sterk af te wijken van het gemiddelde herverdeeleeffect voor Nederland als geheel. De gemeenten met het grootste nadeel per inwoner (Haaren, Bunnik, Eijsden-Margraten, Waalre en Voerendaal) heb-

ben maar een beperkt groter nadeel (van € 94 of € 95 per inwoner) vergeleken met het landelijke gemiddelde.

De grotere uitschieters zijn te vinden bij de gemeenten met het kleinste nadeel. Dit zijn met name:

- De Waddengemeenten Schiermonnikoog (minus € 40 per inwoner) en Vlieland (minus € 49 per inwoner). Daarbij moet aangetekend worden dat de overige Waddengemeenten een nadeel ervaren van de herijking dat in lijn is met het landelijk gemiddelde van minus € 81 per inwoner (Ameland minus € 78, Terschelling minus € 80 en Texel minus € 82 per inwoner).
- Twee van de G4-gemeenten, te weten Rotterdam en Den Haag, met een nadeel van respectievelijk € 48 en € 60 per inwoner. Voor de gemeente Amsterdam en Utrecht geldt dat het nadeel in lijn is met het landelijk beeld (respectievelijk minus € 79 en minus € 84 per inwoner).
- Enkele gemeenten met sterk verschillende kenmerken, zoals Groningen, Schiedam, Rozendaal en Leiden. Het nadeel voor deze gemeenten bedraagt € 70 of € 71 per inwoner. Ten opzichte van het landelijke gemiddelde nadeel per inwoner van € 81 is dit verschil echter beperkt, zeker in het perspectief van de veel grotere herverdeeldeffecten in met name het sociaal domein.

De inhouding vanwege de OEM wordt in het nieuwe verdeelmodel bepaald aan de hand van het aantal inwoners van een gemeente. Sinds 1997 was de inkomstenpotentie van gemeenten uit OEM vastgesteld op de feitelijk gemiddelde OEM als percentage van de totale lasten²⁸. De redenering was dat voor gemeenten met relatief veel inkomsten uit OEM ten opzichte van de totale lasten gold dat zij deze inkomsten ook konden aanwenden voor uitgaven in het klassiek of het sociaal domein. De insteek was dat ruime overige eigen middelen een teken was van financiële kracht. Of omgekeerd dat gemeenten met een hoog lastenniveau beter in staat zijn om meer eigen inkomsten te genereren²⁹.

Het kan echter ook zo zijn dat gemeenten door de nood gedwongen, als de van het Rijk ontvangen middelen tekortschieten ten opzichte van de noodzakelijk te maken kosten, de tarieven voor bijvoorbeeld toeristenbelasting, precario en dergelijke (en ook de OZB) sterk verhogen om zo voldoende inkomsten te genereren.

Een herijking van de OEM is lastig omdat voor een aantal componenten geldt dat deze voor individuele gemeenten soms van jaar tot jaar zeer sterk kunnen fluctueren. Denk hierbij aan de inkomsten uit grondexploitatie. Het verevenen van sterk fluctuerende eigen inkomsten is lastig, tenzij gekozen wordt voor verevening op basis van feitelijke inkomsten). Een aantal onderdelen van de OEM, zoals de toeristenbelasting bij het onderdeel

²⁸ Cebeon, *Syntheserapport herijking verdeling gemeentefonds*, 1 februari 2021.

²⁹ Zie ROB, *Advies herverdeling gemeentefonds*, 19 oktober 2021.

gemeentelijke belastingen (m.u.v. de OZB), lenen zich beter voor een verevening, waarbij deze verevening dan in de loop der jaren een relatief stabiel verloop kent.

Voor het nieuwe verdeelmodel is BZK aanvankelijk (in het februari 2021 gepresenteerde verdeelmodel) uitgegaan van een verevening op basis van de uitgavenclusters in het sociaal domein. Voor een dergelijke koppeling ontbreekt echter onderbouwing. In zijn toelichting op het verdeelmodel van juli jl. concludeert BZK dit ook. BZK geeft aan dat gemeenten kritiek hadden op de keuze de verevening te baseren op de uitgavenclusters in het sociaal domein, omdat tegenover noodzakelijk hoge uitgaven in het sociaal domein niet altijd mogelijkheden stonden om navenant extra eigen middelen te genereren. De G4 gaf verder aan de indruk te hebben dat de eigen inkomsten nu ‘dubbel in de verdeling worden meegenomen’, omdat de eigen middelen in het klassiek domein meewegen bij de verdeling van middelen over gemeenten en omdat de eigen middelen als onderdeel van het inkomstencluster worden verevend.

Deze overwegingen waren voor BZK aanleiding om te kiezen voor een verevening op basis van het aantal inwoners³⁰. BZK geeft aan te vinden dat “dit past bij de keuzevrijheid die gemeenten hebben bij het ophalen van deze middelen” en “aansluit bij de constatering dat de OEM niet samenhangen met structuurkenmerken van gemeenten”. BZK geeft aan dat de gemaakte keuze “vooral gunstiger is voor gemeenten met bovengemiddeld veel eigen middelen die anderen niet hebben (zoals de G4) en voor gemeenten die (anders) veel kosten toegerekend krijgen maar die de inkomsten feitelijk niet hebben, zoals aan de randen van het land”.

ROB heeft zeer forse kritiek op de door BZK voorgestelde omgang met de OEM in de herijking voor het gemeentefonds³¹:

- ROB geeft aan dat een verevening op basis van inwoners een verevening is die leidt tot onbegrijpelijke herverdeeleeffecten.
- Een relatie tussen aantal inwoners enerzijds en hoogte van de OEM, of beter de potentiële OEM van gemeenten, wordt statistisch niet ondersteund en ook een inhoudelijke onderbouwing ontbreekt.
- ROB geeft aan “zich niet aan de indruk te kunnen onttrekken dat de keuze uiteindelijk vooral is ingegeven door herverdeling. De keuze is namelijk gunstig voor grote(re) gemeenten, met name de G4. De G4 als groep genereert relatief meer OEM per inwoner dan er nu wordt verevend.”

ROB is van mening dat verevening van de OEM op basis van de feitelijke OEM per gemeente ten onrechte niet serieus lijkt te zijn overwogen. ROB acht dit wel een wenselijk toekomstperspectief. ROB bepleit verder om de OEM niet als één ‘blok’ te zien, maar te diffe-

³⁰ Zie Ministerie van BZK, *Nota Uitkomsten en vervolgproces herijking gemeentefonds*, 5 juli 2021.

³¹ Zie ROB, *Advies herverdeling gemeentefonds*, 19 oktober 2021.

rentiëren naar onderdelen die zich lenen voor een verevening op basis van objectieve verdeelsleutels, zoals bij de toeristenbelasting, en andere onderdelen waarvoor dit niet geldt.

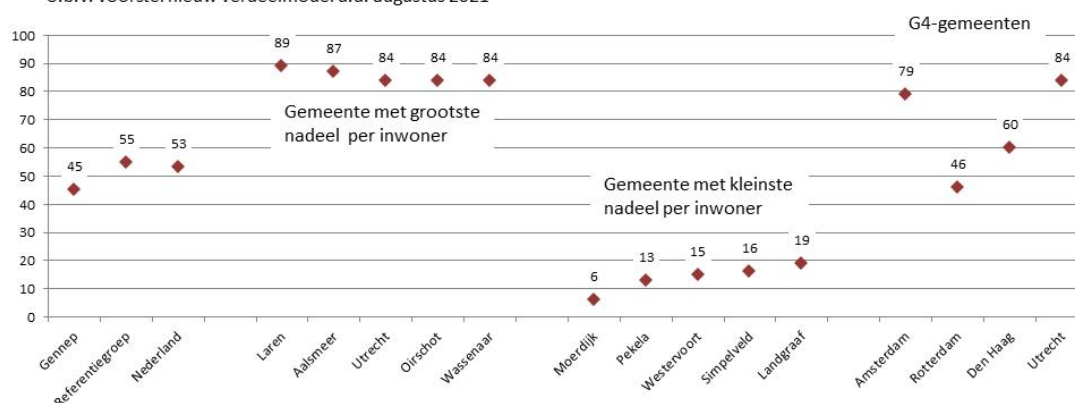
In het voorliggende rapport wordt niet nader ingegaan op mogelijk gewenste vereveningsmodellen voor de OEM. Het, weliswaar negatieve, verdeeleeffect op de OEM voor de gemeente Gennep is in lijn met de referentiegemeenten en wijkt maar beperkt af van het verdeeleeffect per inwoner voor Nederland als geheel. Het is ook niet gelijk duidelijk hoe een eventuele gedeeltelijke verevening van de OEM op objectieve maatstaven, met name voor de toeristenbelasting, zal uitpakken. Twee effecten treden dan op voor Gennep, waarbij het ene effect in principe positief voor Gennep uitpakt en het andere negatief:

- Indien gekozen wordt voor een verevening op basis van objectieve verdeelsleutels, bijvoorbeeld voor de toeristenbelasting, kan dit gunstig zijn voor Gennep omdat dan met name de G4 en enkele andere gemeenten met een sterk toeristisch profiel, een voordeel verliezen dat ten goede kan komen aan de overige gemeenten.
- Anderzijds beschikt Gennep ook over voor deze gemeente substantiële inkomsten uit toeristenbelasting, onder meer vanwege de aanwezigheid in de gemeente van Center Parcs Heijderbos.

8.2 Onroerende zaakbelasting (OZB)

Met betrekking tot de Onroerende zaakbelasting (OZB) levert de herijking van het gemeentefonds voor de gemeente Gennep een nadeel op van € 45 per inwoner. Dit is een nadeel dat minder groot is dan voor de groep van referentiegemeenten (nadeel is daar gemiddeld € 55 per inwoner) en voor Nederland als geheel (gemiddelde nadeel voor Nederland bedraagt € 53 per inwoner). De impact op gemeenten vanwege de voorstellen voor de OZB in het nieuwe verdeelmodel is aanmerkelijk groter dan vanwege de voorgestelde behandeling van de OEM:

Overzicht van negatieve herverdeeleffect inkomstencluster Onroerende zaakbelasting (OZB), in € per inwoner
o.b.v. voorstel nieuw verdeelmodel d.d. augustus 2021

De verdeeeffecten zijn het gevolg van de volgende wijziging die de herijking meebrengt ten opzichte van de wijze waarop nu wordt omgegaan met inkomsten uit OZB³²:

- De huidige verdeling van de Algemene Uitkering gaat uit van een verevening van 80 procent van de belastingcapaciteit op woningen en 70 procent van de belastingcapaciteit op niet-woningen. Het gehanteerde belastingtarief is gebaseerd op het landelijk gemiddelde tarief ten tijde van de invoering.
- BZK stelt voor om in de nieuwe situatie de OZB-capaciteit voor 90 procent te verevenen. De verevening vindt plaats op basis van een geactualiseerd gemiddeld landelijk tarief.

Bij de verdeeeffecten valt op dat gemeenten met relatief hoge WOZ-waarden, voor in ieder geval woningen, zoals Laren, Oirschot en Wassenaar, een relatief hoog nadeel hebben vanwege de nieuwe voorstellen voor verevening van de OZB. Omgekeerd geldt voor armere gemeenten met lagere WOZ-waarden dat zij een relatief kleiner nadeel ondervinden van het nieuwe voorstel voor de behandeling van de OZB. De volgende gemeenten hebben daardoor een aanmerkelijk kleiner nadeel per inwoner dan gemiddeld voor Nederland als geheel (minus 53 per inwoner):

- Diverse gemeenten in Oost-Groningen, zoals Pekela (minus € 13 per inwoner), Stadskanaal (minus € 23), Appingedam (minus € 26), Veendam (minus € 28), Midden-Groningen (minus € 38), Oldambt (minus € 40) en Loppersum (minus € 41).
- Diverse gemeenten in Zuid-Limburg, waaronder met name Simpelveld (minus € 16 per inwoner), Vaals (minus € 19), Landgraaf (minus € 19), Beekdalen (minus € 22), Voerendaal, Brunssum en Meerssen (minus € 24), Roerdalen (minus € 27), Kerkrade (minus € 30) en Gulpen-Wittern (minus € 34).

De gemeente Sittard-Geleen ondervindt een ander effect (en in mindere mate ook Heerlen). Waarschijnlijk mede vanwege de in deze gemeente aanwezige grote areaal aan bedrijfsmatig vastgoed (onder meer vanwege de aanwezigheid van DSM en de VDL-fabriek in Born) loopt het nadeel vanwege de verevening van de OZB op tot aanzienlijk meer dan het landelijk gemiddelde, namelijk tot € 72 per inwoner.

Onder de streep biedt de OZB voor de gemeente Gennep geen evidente aangrijpingspunten voor gerichte actie om tot aanpassingen in het voorstel van BZK op dit vlak te komen. Andere onderdelen van de herijking, zoals met name de herijking van het sociaal domein, bieden daarvoor meer aanleiding.

³² Zie ROB, *Advies herverdeling gemeentefonds*, 19 oktober 2021.

9 Woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet

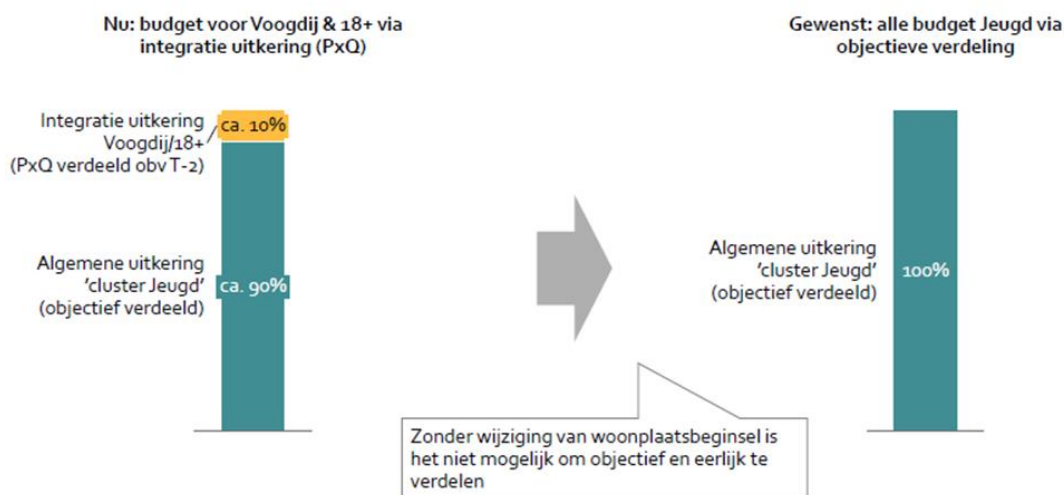
Wijziging per
1-1-2022

Min of meer tegelijkertijd met de herijking van de Algemene Uitkering in het gemeentefonds, wordt ook het woonplaatsbeginsel ingevoerd bij de bekostiging van gemeenten voor de jeugdhulp. Vanaf 1 januari 2022 wordt de volgende verandering doorgevoerd:

- **Oude situatie:** de woonplaats van de 'gezagsdrager' van de betreffende jeugdige is leidend bij het vaststellen van de verantwoordelijke gemeente.
- **Nieuwe situatie:**
 - Als er sprake is van ambulante zorg, is de gemeente waar de jeugdige op dat moment staat ingeschreven verantwoordelijk.
 - Als er sprake is van zorg met verblijf, is de gemeente waar de jeugdige direct vóór afgaand aan het zorg met verblijft traject stond ingeschreven verantwoordelijk.

In het eerste jaar na de decentralisatie in 2015 van de jeugdhulp werd het budget verdeeld op basis van zorggebruik in eerdere jaren. In 2016 volgde de overgang van het verdeelmodel op basis van historisch zorggebruik naar een objectief verdeelmodel. Alleen voor de doelgroep van jeugdigen met een voogdijmaatregel en voor jeugdigen van 18 jaar en ouder werd een uitzondering gemaakt, met als idee dat ook deze middelen uiteindelijk op basis van een objectief verdeelmodel moeten worden verdeeld met dan als één van de uitgangspunten het woonplaatsbeginsel.

De verandering is als volgt gevisualiseerd door bureau It's Public³³:

De invoering van het woonplaatsbeginsel is essentieel voor een overgang naar een objectief verdeelmodel omdat de jeugdigen waarop de IU Voogdij & 18+ betrekking heeft niet

³³ It's Public, *Financiële gevolgen van het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet*, 5 juli 2021.

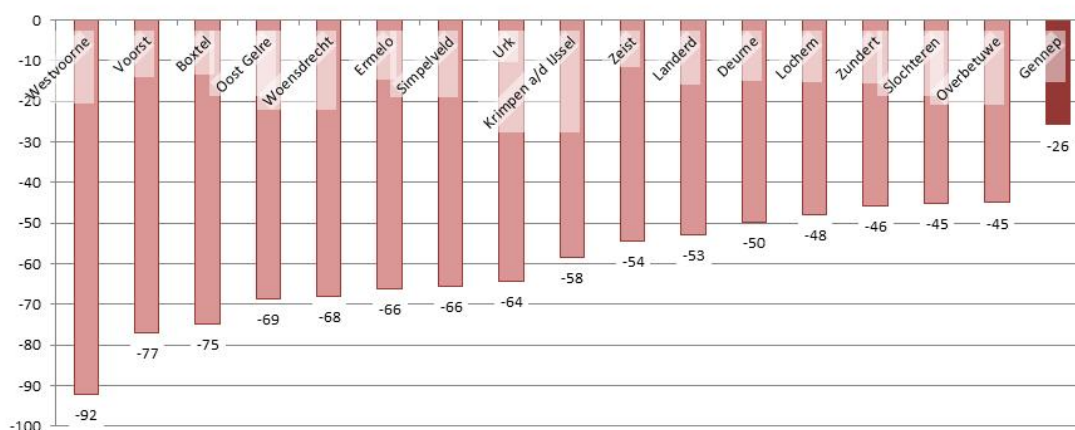
gelijk gespreid zijn over het land. Er is een beperkt aantal gemeenten met een grote concentratie vanuit deze doelgroep, vanwege de aanwezigheid binnen de gemeentegrenzen van één of meer instellingen voor deze doelgroep met verblijf. Na invoering van het woonplaatsbeginsel is deze sterke concentratie van instellingen niet meer relevant voor de bestoeding van gemeenten.

Het budget voor de IU Voogdij & 18+ omvat circa 17 procent van alle middelen die gemeenten ontvangen voor de jeugdhulp in brede zin³⁴. Landelijk heeft deze wijziging betrekking op naar schatting circa 20.000 jongeren.

Door deze wijziging, die per 1 januari 2022 definitief ingaat, krijgen gemeenten te maken met veranderingen zowel wat betreft inkomsten als te maken kosten. Het ministerie van BZK heeft de veranderingen vanwege de invoering van het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet toegelicht in februari 2021 (daarna zijn in de toen gepubliceerde verdeeleeffecten op gemeenteniveau geen wijzigingen meer doorgevoerd).

Gemeenten met instelling leveren in... Aan de inkomstenkant van de gemeentelijke financiën ondervinden gemeenten met grotere instellingen op het gebied van jeugdhulp, of een concentratie van enkele instellingen, met verblijf de meest negatieve gevolgen. De gemeente Westvoorne is in dit perspectief de gemeente die het meest getroffen wordt, met een herverdeeleffect vanwege de invoering van het woonplaatsbeginsel van € 92 per inwoner:

Verdeeleeffect invoering woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet
in € per inwoner
bron: BZK

De gemeenten met de grootste negatieve verdeeleeffecten zijn gemeenten met de grotere instellingen voor jeugdhulp met verblijf, zoals de gemeente Westvoorne (met een locatie

³⁴ Ministeries van Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport i.s.m. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), *Factsheet Jeugdhulpbudget voogdij en 18+*, juni 2021.

van Horizon Jeugdzorg), Voorst (locatie De Beele van Pluryn), Boxtel (De La Salle-jeugdzorginstelling) of Oost-Gelre (met de instelling Harreveld).

... maar zij
besparen ook
kosten

Het is voor een integrale beoordeling van de effecten van de invoering van het woonplaatsbeginsel van belang dat niet alleen wordt gekeken naar welke inkomsten gemeenten dan missen, maar ook naar de kosten die gemeenten eventueel besparen vanwege de invoering van het woonplaatsbeginsel omdat relevante niet langer gedragen moeten worden door de gemeente waarin een instelling gevestigd is (en waar een jongere dus woonachtig is) maar door de herkomstgemeente van de betreffende jongere.

Concreet ontvangt de gemeente Gennep momenteel € 573.000 uit de Integratie-uitkering (IU) Voogdij & 18+, in aanvulling op het budget dat de gemeente krijgt voor het cluster Jeugd in de Algemene Uitkering van het gemeentefonds. In de nieuwe situatie, na invoering van het woonplaatsbeginsel, komt zoals aangegeven de IU Voogdij & 18+ te vervallen. Gemeenten krijgen compensatie in het cluster Jeugd van de Algemene Uitkering op basis van een objectief verdeelmodel.

Balans lijkt
gunstig voor
Gennep

Voor Gennep betekent dit dat de gemeente in inkomsten op dit taakveld omlaag gaat van circa € 575.000 naar circa € 130.000. Gennep levert per saldo circa € 445.000 in. De vraag is hoe de kosten van de gemeente Gennep voor Voogdij & 18+ zich ontwikkelen. Drie scenario's zijn denkbaar:

- De inkomstendaling is min of meer gelijk aan de verwachte afname van de kosten.
- De inkomstendaling is groter dan de verwachte afname van de kosten, zodat Gennep per saldo nadeel ondervindt.
- De inkomstendaling is kleiner dan de verwachte afname van de kosten, zodat Gennep per saldo een voordeel ondervindt.

Bureau It's Public heeft voor alle gemeenten in Nederland een voorlopige inschatting gemaakt over hoe de balans uiteindelijk uit zal slaan³⁵. Voor de gemeente Gennep verwacht It's Public het volgende:

- Voor het jaar 2022: verwacht wordt een afname van het budget met € 0,4 miljoen en ongeveer evenveel minder kosten, zodat sprake is van een min of meer budgettair neutrale situatie voor de gemeente Gennep.
- Voor het jaar 2023 en de jaren daarna: It's Public verwacht na 2022 voor de gemeente Gennep een overschot van circa € 0,6 miljoen op jaarbasis.

³⁵ It's Public, *Financiële gevolgen van het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet*, 5 juli 2021.

Bijlage I: literatuur en informatiebronnen

Voor het voorliggende onderzoek is onder meer gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- AEF, *Objectief verdeelmodel Wmo 2015*, 22 augustus 2014.
- AEF, *Zoeken naar balans, een kwalitatief onderzoek naar discrepanties in de budgetverdeelmodellen voor het sociaal domein*, 9 april 2018.
- AEF, *Een nieuw budgetverdeelmodel voor het sociaal domein, eindrapportage Herijking gemeentefonds sociaal domein 2020*, 21 april 2020.
- AEF, *Onderzoeksverantwoording, Herijking gemeentefonds sociaal domein*, 22 april 2020.
- AEF, *Uitschieteranalyse herijking gemeentefonds sociaal domein*, 2 juli 2020.
- AEF, *Nader onderzoek herijking gemeentefonds sociaal domein*, 8 juli 2021.
- Berenschot, *Benchmark formatie en kosten, gemeente Gennep*, 8 juli 2020.
- Bureau voor Economische Argumentatie (BEA), *Nieuw verdeelmodel sociaal domein: second opinion*, i.o.v. gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas, 30 september 2020.
- Bureau voor Economische Argumentatie (BEA), *Ieder zijn deel, vervolg second opinion nieuw verdeelmodel voor het sociaal domein*, i.o.v. gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Meierijstad, Waddinxveen en Zuidplas, 1 oktober 2021.
- Cebeon, *Inkomstenverevening in het gemeentefonds: analyses in het kader van de heroverweging financiële verhoudingen*, eindrapport, 8 april 2019.
- Cebeon, *Herijking verdeling klassiek domein gemeentefonds, een nieuwe methode voor een klassieke uitdaging*, november 2020.
- Cebeon, *Syntheserapport herijking verdeling gemeentefonds*, 1 februari 2021.
- Cebeon, *Gemeenten in de knel, Toenemende druk op financiële positie leidt tot sluipende uitholling voorzieningenniveau*, 6 april 2021.
- Divosa, *Divosa-monitor 'Zicht op Jeugdzorg'*, april 2020.
- It's Public, *Benchmark tekorten jeugdzorg: alle Nederlandse gemeenten*, 30 maart 2021.
- It's Public, *Financiële gevolgen van het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet*, 5 juli 2021.
- Ministerie van BZK, *Brief aan Raad voor het Openbaar Bestuur, onderwerp: adviesaanvraag verdeelmodel herijkt gemeentefonds*, 2 februari 2021.
- Ministerie van BZK, *Notitie t.b.v. Raad voor het Openbaar Bestuur, Toelichting verdeelmodel en samenvatting t.b.v. adviesaanvraag ROB*, 2 februari 2021.
- Ministerie van BZK, *Nota Uitkomsten en vervolgproces herijking gemeentefonds*, 5 juli 2021.
- Ministerie van BZK, *Antwoorden op tussenbericht ROB herijking gemeentefonds*, 9 juli 2021.

- Ministerie van BZK, Brief aan ROB, onderwerp: adviesaanvraag verdeelmodel gemeentefonds, 9 juli 2021.
- Ministerie van BZK, Brief aan ROB met onderwerp: *actualisatie verdeelvoorstel gemeentefonds naar 2019*, 12 augustus 2021.
- Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB), Brief aan minister van BZK, onderwerp: *Herijking gemeentefonds, tussenbericht*, 25 maart 2021.
- Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB), *Advies herverdeling gemeentefonds*, 19 oktober 2021.
- Stimulansz, *Analyse tekort BUIG-budget Participatiewet gemeente Gennep 2017*, mei 2018.

Bijlage II: overzicht van gesprekspartners

De volgende personen hebben als gesprekspartner gefungeerd voor het onderzoek of deelgenomen aan een ambtelijke sessie over het bijzondere karakter van Gennep in relatie tot in een verdeelmodel te hanteren verdeelmaatstaven:

- Mariska Belliot, beleidsmedewerker Wmo en Beschermd Wonen.
- Raymond Bergevoet, hoofd bedrijfsvoering en concerncontroller.
- Jolanda van Gaal, beleidsmedewerker Financiën.
- Janine van Hulsteijn, wethouder Financiën.
- Ralf Jansen, beleidsmedewerker Jeugd.
- Eric de Maeyer, beleidsmedewerker Werk & Inkomen.
- Saskia Zijlstra, afdelingsmanager Inwoners.

Bijlage III: overzicht gemeenten met zorginstellingen

Gemeente	Instellingen	Omvang en doelgroepen
Gennep	Maria Roepaan (1951) en Sint Augustinusstichting (1957)	Respectievelijk 'zwakzinnige meisjes' en 'zwakzinnige jongens en mannen'.
	In 1997 fusie tot Saamvliet, dat inmiddels onderdeel is van Dichterbij, na fusies met o.a. De Binckhof in Grave.	Wonen, dagbesteding, hulp en opvang voor kind en jeugd, jongvolwassenen, volwassenen en ouderen met voornamelijk verstandelijke beperking.
Zoeterwoude	In 1982 opent prinses Juliana de woon- en werkgemeenschap voor verstandelijk gehandicapten Sweterhage in Zoeterwoude (foto hierna betreft opening van nieuwe recreatiecentrum in 1997).	Op locatie Sweterhage wonen, werken en recreëren 340 mensen met een verstandelijke beperking in 41 woongroepen.
		
Sliedrecht	Stichting Algemene Vakantiehuizen voor Zwakzinnigen (ASVZ) neemt vanaf 1969 initiatief voor een instituut voor uiteindelijk 600 mensen met een verstandelijke beperking. Deze voorziening (Merwebolder) wordt in 1976 geopend.	Gericht op diagnostiek, behandeling en begeleiding en verstandelijk gehandicapten in alle leeftijdscategorieën, zo nodig inclusief verblijf.
Beemster	In 1997 wordt Breidablick geopend, als woon-werkgemeenschap voor mensen met een verstandelijke beperking, waaronder ook niet-	Momenteel wonen in Breidablick circa 140 bewoners op de centrale locatie in Midden-Beemster en 36 op dislocaties.

	aangeboren hersenletsel.	
Pijnacker-Nootdorp	In 1963 initiatief van stichting Samivoz voor 'zwakzinnigeninternaat' in Zuid-Holland, wat in 1974 resulteert in opening van woonvoorziening in Nootdorp (Craeyenburch).	
	In 1992 wordt Craeyenburch zelfstandig en fuseert in 2000 met Ipse tot Ipse De Bruggen.	Wonen, begeleiding, dagbesteding en behandeling voor mensen met verstandelijke beperking. In de woongemeenschap in Nootdorp wonen circa 350 bewoners.
Baarn	De Harscamp is sinds 1942 in gebruik door Leger des Heils als kindertehuis. In 1955 stichten de Kleine Zusters van de Heilige Jozef een rooms-katholieke 'inrichting voor zwakzinnigen' op de locatie Nieuwenoord. In 1971 opening van Eemeroord, dat gebouwd is in opdracht van Stichting Nederlandse Hervormde Inrichtingen voor Geestelijk Hulpbehoevenden	Nieuwenoord vormt de oorsprong van de huidige zorginstelling Amerpoort. Eemeroord is momenteel onderdeel van Stichting Sherpa.
Heerhugowaard	In 1976 komen de eerste verstandelijk gehandicapte bewoners te wonen op de locatie Reigersdaal in Heerhugowaard (foto onder is gebouw Skagerwaard)	Reigersdeel is momenteel onderdeel van Stichting Esdégé-Reigersdaal in Heerhugowaard.
		

Ermelo	In 1891 werd de eerste instelling geopend voor de 'opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen' ten behoeve van protestants-christelijke gezinnen. In 1907 opent Groot Emaus voor jongens met een verstandelijke beperking en in 1911 Lozenoord voor meisjes.	Groot Emaus en Lozenoord fuseerden in 1934 tot 's Heeren Loo (inmiddels landelijk werkzaam voor met name de doelgroep van mensen met een verstandelijke beperking.
Midden-Groningen	In 1977 is Nieuw Woelwijck in Sappemeer ontstaan uit de instelling Groot Bronswijk in Wagenborgen, als gevolg van het afscheiden van de zorg voor verstandelijk gehandicapten van die voor psychiatrische patiënten.	Nieuw Woelwijck omvat onder andere een dorpsgemeenschap van verstandelijk gehandicapten, die ruim 400 bewoners heeft. Nieuw Woelwijck heeft eigen voorzieningen, zoals een dorpsplein met winkeltjes en een dorpshuis.
Aa en Hunze	In 1964 beginnen kloosterlingen van Sint Joseph uit Heerlen in Rolde een instelling, Mariëncamp, voor geestelijk en lichamelijk gehandicapte mannen, later ook kinderen en na samenwerking met de stichting Maartenswouden in Drachten ook vrouwen.	De woongemeenschap Mariëncamp is rond 2009 gesloten, waarna de bewoners zijn overgegaan naar de woonwijk Nooitgedacht in Rolde.
Zeist	Op het terrein Sterrenberg in Huis ter Heide werd in 1928 de Johannes Stichting geopend. Een inrichting voor 'geestelijk en lichamelijk gebrekkigen', sinds 1968 een 'zwakzinnigeninrichting'. In 1998 fuseren Sterrenberg en Willem de Jong Stichting tot Abrona. In 1969 ontstond verder in Den Dolder als onderdeel van de Willem Arntsz Hoeve een instelling voor mensen met een verstandelijke handicap met de naam 'Dennendal'.	De locatie Sterrenberg van Abrona is herontwikkeld tot een gemengde woonwijk. Inmiddels wonen in Sterrenberg niet alleen mensen met een beperking, ook mensen van 'buiten' wonen er. Dennendal is nu onderdeel van Stichting Reinaerde.
Barneveld	In het dorp De Glind is al sinds begin van de twintigste eeuw opvang voor kinderen en jongeren. De gezamenlijke Gereformeerde Kerken richtten in 1911 de 'Vereeni-	De Rudolphstichting bestaat nog steeds en is eigenaar van een groot gedeelte van het onroerend goed. Dat wordt beschikbaar gesteld aan een tiental organisa-

	ging tot duurzame verzorging van minderjarigen' op, die bekend stond als De Glindhorst. De Glindhorst groeide uiteindelijk uit tot een echt dorp met naast dienstgebouwen een kerk, huizen voor pleeggezinnen, een ontmoetingscentrum en een actief verenigingsleven. De naam veranderde van De Rudolphstichting in De Glind.	ties, die hulp en zorg bieden aan kinderen en jongeren. De kinderen en jongeren wonen niet in een grote instelling maar in één van de gezinshuizen. Het dorp telt in 2019 circa 140 woningen, waarvan 28 gezinshuizen (onder andere van Pluryn) waar rond de 120 uit huis geplaatste jongeren een thuis vinden.
Voorst	Vanaf 1950 werd kasteel en landgoed Lathmer gehuurd en later gekocht door de Daniël de Brouwerstichting. Zij maakten van het landhuis een tehuis voor zwakzinnige jongens en mannen. Het tehuis werd geleid door de Congregatie van de Broeders Penitenten. Later werd het tehuis overgedragen aan een aparte stichting, die later het huidige Zozijn geworden is.	Locatie De Beele van Pluryn is een landelijk werkend orthopedagogisch behandelcentrum waar jongeren wonen, werken, naar school gaan en recreëren (zie foto hierna). Op landgoed De Lathmer wonen bijna 400 mensen die zich thuis voelen in een beschermende autoluwe leefomgeving met allerlei voorzieningen zoals woningen, dagcentra, een behandelcentrum, een ZMLK-school, een Cruyff Court, een zwembad en een kinderboerderij.
		
Maasgouw	In 1880 werd het Kasteel Heel aangekocht door de Broeders van de Heilige Joseph en de Kleine	In Heel bevindt zich tegenwoordig een school voor Speciaal Basis Onderwijs, De Tump. Tevens is er

	Zusters van de Heilige Joseph. Er werden inrichtingen voor verstandelijk gehandicapten opgericht: Huize Sint-Joseph voor jongens en mannen, en Huize Sint-Anna voor vrouwen en meisjes.	een school voor zeer moeilijk lerende kinderen, De Maaskei. Deze school heeft een afdeling speciaal onderwijs (tot 13 jaar) en een afdeling voortgezet speciaal onderwijs (van 13 tot 20 jaar).
Druten	Huize Boldershof, in 1907 gestart in Druten door religieuzen, werd Stichting Waalborg na een fusie met de Graaf Reinald Stichting met vestigingen in het Land van Maas en Waal en in de Betuwe/Bommelerwaard.	Sinds 2005 maakt de zorginstelling voor mensen met een verstandelijke beperking deel uit van 's Heeren Loo.
Zandvoort	Kareol (1945) als sanatorium voor mensen uit verzet, later verder als Nieuw Unicum (zie foto hierna)	Nieuw Unicum heeft een centraal complex in Zandvoort en enkele kleinere buitenlocaties t.b.v. mensen met fysieke en eventueel cognitieve beperking (246 woon-eenheden, waarvan 236 voor langdurig verblijf).
		
Losser	Oprichting in 1967 van 'inrichting voor verzorging en verpleging van zwakzinnige vrouwen en meisjes' door nonnen. Vanaf 1970 ook voor jongens en mannen.	Het initiatief De Lossershof is inmiddels onderdeel van Twentse Zorgcentra.
Zuidplas	In Moordrecht wordt in 1967 Huize de IJssel geopend, voor kinderen en volwassenen met een verstandelijke beperking.	Huize de IJssel is onderdeel geworden van Gemiva-SVG Groep, die in Moordrecht en Nieuwerkerk aan den IJssel (kernen van de

		gemeente Zuidplas) allerlei woongroepen beheert.
Noordwijk	Mr. dr. Willem van den Bergh-stichting opent in 1924 als tweede vestiging van 's Heerenloo	Woon-zorgpark in Noordwijk voor mensen met een verstandelijke beperking.
Noordwijk en Noordwijkerhout	Sancta Maria en Sint Bavo opgericht begin vorige eeuw als psychiatrische instellingen t.b.v. resp. meisjes/vrouwen en jongens/mannen met een verstandelijke beperking. Locaties zijn rond 2006 gesloten.	

Bijlage IV: Gennep vergeleken met referentiegroep

Navolgend wordt gepresenteerd: (1) verdeling van budgetten in het **sociaal domein** naar gemeenten in huidige situatie en (2) na implementatie van het meest recente herijkingsvoorstel van BZK (van augustus 2021):

gemeenaam19	inw19	TOTAAL				
		SD	BASIS	PART	WMO	JEUGD
Asten	16.710	11.499.016	2.617.861	1.712.559	4.319.499	2.849.096
Son en Breugel	16.904	10.833.125	2.428.348	1.425.131	4.235.871	2.743.774
Zandvoort	17.011	14.987.281	3.256.855	2.822.774	5.267.040	3.640.612
Nederweert	17.001	11.590.039	2.550.817	1.311.661	4.719.563	3.007.999
Staphorst	17.003	9.839.731	2.266.172	1.173.911	3.083.863	3.315.785
Gennep	17.071	15.407.103	2.957.792	1.990.764	5.770.651	4.687.896
Brielle	17.182	11.052.065	2.533.565	1.538.749	4.194.098	2.785.653
Waalre	17.247	10.569.729	2.501.159	1.393.191	4.082.786	2.592.593
Waterland	17.315	10.597.606	2.442.496	1.210.891	4.148.687	2.795.531
Ommen	17.813	13.119.745	2.787.025	1.861.034	4.638.982	3.832.704
Hardinxveld-Giessendam	18.051	11.934.635	2.621.504	1.348.945	4.215.319	3.748.867

gemeenaam19	inw19	TOTAAL				
		SD	BASIS	PART	WMO	JEUGD
Asten	16.710	11.218.224	2.612.011	1.633.334	2.916.115	4.056.765
Son en Breugel	16.904	9.323.189	2.546.731	1.410.465	2.740.854	2.625.139
Zandvoort	17.011	12.932.033	2.807.898	2.807.694	3.427.888	3.888.553
Nederweert	17.001	11.498.555	2.585.177	1.345.618	3.264.837	4.302.923
Staphorst	17.003	9.951.565	2.646.096	1.180.247	2.196.995	3.928.227
Gennep	17.071	11.354.339	2.602.724	2.053.452	2.901.570	3.796.592
Brielle	17.182	9.395.545	2.567.093	1.575.971	2.429.609	2.822.873
Waalre	17.247	9.151.222	2.627.602	1.365.230	2.483.056	2.675.334
Waterland	17.315	9.385.721	2.517.248	1.290.156	2.541.424	3.036.893
Ommen	17.813	12.328.112	2.886.374	1.860.531	3.351.037	4.230.171
Hardinxveld-Giessendam	18.051	11.127.078	2.732.346	1.463.022	2.602.810	4.328.900

Navolgend wordt gepresenteerd: (1) verdeling van budgetten in het **klassiek domein** naar gemeenten in huidige situatie en (2) na implementatie van het meest recente herijkingsvoorstel van BZK (van augustus 2021):

gemeenaam19	inw19	TOTAAL					
		KD	B&O	O&V	OND	SCR	IRM
Asten	16.710	12.202.277	2.028.958	1.273.916	1.721.765	3.227.191	3.950.447
Son en Breugel	16.904	11.101.510	2.059.306	1.210.940	1.372.881	3.121.688	3.336.695
Zandvoort	17.011	12.230.164	2.213.043	1.714.381	1.267.643	3.172.026	3.863.071
Nederweert	17.001	12.444.265	2.083.515	1.317.526	1.208.256	3.193.346	4.641.623
Staphorst	17.003	12.482.812	2.044.077	1.179.576	1.877.303	3.113.569	4.268.288
Gennep	17.071	12.476.507	2.155.425	1.455.688	1.775.331	3.341.004	3.749.060
Brielle	17.182	12.465.966	2.150.237	1.374.112	2.117.002	3.263.977	3.560.637
Waalre	17.247	10.423.160	2.121.948	1.100.499	1.228.232	3.119.103	2.853.378
Waterland	17.315	12.366.168	2.144.807	1.407.462	1.502.983	2.888.149	4.422.766
Ommen	17.813	15.301.077	2.193.935	1.432.318	2.948.092	3.473.733	5.252.999
Hardinxveld-Giessendam	18.051	12.359.003	2.166.481	1.166.325	1.794.996	3.390.972	3.840.229

gemeenaam19	inw19	TOTAAL					
		KD	B&O	O&V	OND	SCR	IRM
Asten	16.710	15.796.381	4.718.105	1.439.418	1.737.991	3.264.234	4.636.632
Son en Breugel	16.904	14.765.286	4.777.408	1.286.395	1.501.380	3.116.255	4.083.848
Zandvoort	17.011	15.139.938	5.085.584	2.013.246	1.398.038	2.901.224	3.741.846
Nederweert	17.001	16.754.033	4.818.196	1.434.289	1.432.931	3.176.182	5.892.435
Staphorst	17.003	16.515.481	4.704.222	1.221.736	2.086.042	3.458.745	5.044.736
Gennep	17.071	16.255.027	4.945.721	1.571.498	1.922.881	3.258.510	4.556.417
Brielle	17.182	16.071.235	4.918.851	1.567.664	2.097.203	3.530.742	3.956.774
Waalre	17.247	13.656.753	4.896.601	1.394.791	1.260.808	3.079.891	3.024.662
Waterland	17.315	16.502.468	4.877.411	1.595.201	1.540.422	3.159.371	5.330.063
Ommen	17.813	19.848.950	5.090.655	1.411.709	3.354.486	3.755.424	6.236.678
Hardinxveld-Giessendam	18.051	16.165.005	5.044.881	1.431.896	1.803.161	3.324.412	4.560.655

Navolgend wordt gepresenteerd: impact van **Overige Eigen Middelen** (OEM) en **Onroerende zaakbelasting** (OZB) op de door gemeenten te ontvangen Algemene Uitkering in (1) huidige situatie en (2) na implementatie van het meest recente herijkingsvoorstel van BZK (van augustus 2021):

gemeenaam19	inw19	OEM	OZB	TOTAAL uitgaven clusters	TOTAAL inkomsten clusters	IU/DU (niet herijkt)	TOTAAL AU19huidig
Asten	16.710	-595.918	-2.613.134	23.701.293	-3.209.052	2.157.683	22.649.924
Son en Breugel	16.904	-522.347	-3.448.313	21.934.635	-3.970.661	1.366.805	19.330.779
Zandvoort	17.011	-662.803	-3.270.272	27.217.444	-3.933.075	1.166.414	24.450.783
Nederweert	17.001	-571.663	-2.559.583	24.034.304	-3.131.246	3.515.835	24.418.893
Staphorst	17.003	-563.349	-2.340.589	22.322.542	-2.903.939	1.818.555	21.237.159
Gennep	17.071	-590.903	-2.416.076	27.883.611	-3.006.979	6.298.801	31.175.433
Brielle	17.182	-588.079	-2.451.578	23.518.031	-3.039.657	523.559	21.001.933
Waalre	17.247	-504.103	-2.735.396	20.992.888	-3.239.499	1.464.029	19.217.418
Waterland	17.315	-575.892	-2.656.739	22.963.774	-3.232.631	921.299	20.652.442
Ommen	17.813	-692.797	-2.703.948	28.420.822	-3.396.745	3.388.549	28.412.626
Hardinxveld-Giessendam	18.051	-588.255	-2.435.629	24.293.638	-3.023.884	804.725	22.074.479

gemeenaam19	inw19	OEM	OZB	TOTAAL uitgaven clusters	TOTAAL inkomsten clusters	IU/DU (niet herijkt)	TOTAAL AU19nieuw
Asten	16.710	-2.064.266	-3.667.161	27.014.605	-5.731.428	2.157.683	23.440.861
Son en Breugel	16.904	-2.088.232	-4.794.372	24.088.476	-6.882.604	1.366.805	18.572.676
Zandvoort	17.011	-2.101.450	-4.133.016	28.071.971	-6.234.466	1.166.414	23.003.919
Nederweert	17.001	-2.100.215	-3.530.995	28.252.588	-5.631.210	3.515.835	26.137.213
Staphorst	17.003	-2.100.462	-3.457.026	26.467.046	-5.557.488	1.818.555	22.728.113
Gennep	17.071	-2.108.862	-3.180.686	27.609.366	-5.289.548	6.298.801	28.618.618
Brielle	17.182	-2.122.575	-3.251.501	25.466.780	-5.374.076	523.559	20.616.264
Waalre	17.247	-2.130.604	-3.442.342	22.807.975	-5.572.946	1.464.029	18.699.058
Waterland	17.315	-2.139.005	-3.251.603	25.888.190	-5.390.608	921.299	21.418.881
Ommen	17.813	-2.200.525	-3.747.044	32.177.062	-5.947.569	3.388.549	29.618.042
Hardinxveld-Giessendam	18.051	-2.229.926	-3.383.511	27.292.083	-5.613.437	804.725	22.483.371

gemeenaam19	inw19	OEM	OZB	Δ OEM	Δ OZB
Asten	16.710	-595.918	-2.613.134	-1.468.348	-1.054.028
Son en Breugel	16.904	-522.347	-3.448.313	-1.565.885	-1.346.059
Zandvoort	17.011	-662.803	-3.270.272	-1.438.647	-862.744
Nederweert	17.001	-571.663	-2.559.583	-1.528.551	-971.412
Staphorst	17.003	-563.349	-2.340.589	-1.537.113	-1.116.437
Gennep	17.071	-590.903	-2.416.076	-1.517.960	-764.610
Brielle	17.182	-588.079	-2.451.578	-1.534.496	-799.923
Waalre	17.247	-504.103	-2.735.396	-1.626.501	-706.946
Waterland	17.315	-575.892	-2.656.739	-1.563.113	-594.864
Ommen	17.813	-692.797	-2.703.948	-1.507.728	-1.043.096
Hardinxveld-Giessendam	18.051	-588.255	-2.435.629	-1.641.671	-947.882

Bureau voor Economische Argumentatie

Stad van Cahen, Muurhuizen 104
3811 EL Amersfoort

t 06 - 43 03 51 16
e info@bea.nl
i www.bea.nl